

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMLARI İLE METABİLİŞSEL STRATEJİLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUSTAFA KÜRSAT ATEŞ

GAZİANTEP
OCAK 2020

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEMLİ
İNTERNET KULLANIMLARI İLE METABİLİŞSEL
STRATEJİLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUSTAFA KÜRŞAT ATEŞ

GAZİANTEP
OCAK 2020

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEMLİ
İNTERNET KULLANIMLARI İLE METABİLİŞSEL
STRATEJİLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUSTAFA KÜRŞAT ATEŞ

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU

GAZİANTEP
OCAK 2020

JÜRİ ONAYI

Öğrencinin Adı Soyadı:Mustafa Kürşat ATEŞ

Üniversite Adı:Gaziantep Üniversitesi

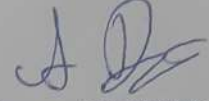
Enstitü:Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ana Bilim Dalı ve Program:Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı / Eğitim Programları ve Öğretim Programı

Tez Başlığı:Ortaöğretim Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımları ile Metabilişsel Stratejilerinin İncelenmesi

Tezin Savunma Tarihi: 09/01/2020

Bu tezin Yüksek lisans Tezi olarak gerekli şartları taşıdığını onaylarım.

Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI

Enstitü ABD Başkanı ✓

Bu tez tarafımca okunmuş, kapsamı ve niteliği bakımından Yüksek lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU

Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niteliği bakımından Yüksek lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Unvanı Adı ve Soyadı

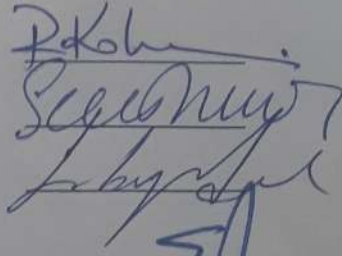
Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU (Jüri Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Sezai DEMİR

Dr. Öğr. Üyesi Fatih BOZBAYINDIR

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Onayı

İmzası

Dr. Öğr. Üyesi Emrah TUNÇ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde, bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

İmza :
Adı ve Soyadı :Mustafa Kürşat ATEŞ
Öğrenci Numarası : 201622892
Tezin Savunma Tarihi : 09/01/2020

ÖZET

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMLARI İLE METABİLİŞSEL STRATEJİLERİNİN İNCELENMESİ

ATEŞ, Mustafa Kürşat

Yüksek Lisans

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU

Ocak 2020, 61 sayfa

Bu çalışmanın amacı ortaöğretim öğrencilerinin problemli internet kullanımları ve metabilışsel stratejilerinin incelenmesidir. Araştırmada nicel araştırma modellerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Şanlıurfa ilinden 201'i kız 215'i erkek toplam 416 ortaöğretim öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrenciler yedi farklı okul türünde eğitim görmektedir. Veri toplama aracı olarak Problemli İnternet Kullanım Ölçeği ve Metabilışsel Stratejiler Ölçeği kullanılmıştır. Problemli İnternet Kullanım Ölçeği 5'li likert tipinde hazırlanmış olup üç alt faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda / sosyal rahatlık, aşırı kullanım faktörleridir. Metabilışsel Stratejiler Ölçeği ise GÜdülenme ve Öğrenme Stratejiler Ölçeğinin ana faktörlerinden birisi olup yedili derecelendirilmiş bir ölçektir. Araştırma sonuçlarına göre problemli internet kullanımı, internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda / sosyal rahatlık puanlarında erkek öğrencilerin puanları kızlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Aşırı kullanım alt faktöründe ise cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunamamıştır. Metabilışsel stratejilerde ise kız öğrencilerin puanları erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Okul türü değişkenine bakıldığında ise problemli internet kullanımı, internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda / sosyal rahatlık, aşırı kullanım sonuçlarında anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür. Fakat metabilışsel stratejilerde anlamlı farklılık bulunmadığı görülmüştür. Problemli internet kullanımı ile metabilışsel stratejiler arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Problemli İnternet Kullanımı, Metabilışsel Stratejiler, Ortaöğretim Öğrencileri

ABSTRACT**INVESTIGATION OF PROBLEMATIC INTERNET USAGE AND
METACOGNITIVE STRATEGIES OF HIGH SCHOOL EDUCATION
STUDENTS**

ATEŞ, Mustafa Kürşat

Master Thesis

Educational Sciences Department

Curriculum and Instruction Program

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Recep KAHRAMANOĞLU

January-2020, 61 pages

The aim of this study is to investigate problematic internet usage and metacognitive strategies of secondary school students. In the research, screening model which is one of the quantitative research models was used. The sample of the study consist of 201 girls and 215 boys totaly 416 secondary school students from Şanlıurfa province. These students study in 7 different school types. Problematic Internet Usage Scale and Metacognitive Strategies Scale were used as data collection tools. Problematic İnternet Usage Scale was prepared in a 5 point likert type and consisted of 3 sub-factors. These are negative results of the internet, social benefit / social comfort, over use factors. Metacognitive Strategies Scale is a 7-point scale which is one of the main factors of Motivation and Learning Strategies. According to the results it's found that problematic internet usage, negative result of internet, social benefit / social comfort scores of the male students are significantly higher than family students. No significant difference was found in the over-use sub-factor according to gender. In metacognitive strategies, female students 'scores were significantly higher than male students' scores. When the school type variable is analyzed, it is seen that there are significant differences in problematic internet usage, negative results of internet, social benefit / social comfort and overuse results. However, there was no significant difference in metacognitive strategies. A low level of negative correlation was found between problematic internet use and metacognitive strategies.

Key words: Problematic Internet Usa, Metacognitive Strategies, High School Students

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın planlanması, planların uygulanması, veri toplama araçlarının hazırlanması, verilerin elde edilmesi ve analiz edilmesinde çok değerli kişilerin katkısı olmuştur.

Öncelikle yüksek lisansta verdiği derslerle; tez sürecinde sabırla ve ilgiyle rehberlik yapmasıyla desteğini esirgemeyen sayın danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU'na sonsuz teşekkürü bir borç bilirim. Bununla beraber lisansüstü eğitim sürecinde derslerimize giren Doç. Dr. Erdal BAY, Doç. Dr. Birsen BAĞÇECİ, Doç. Dr. Yeşim ÖZER ÖZKAN ve Dr. Öğr. Üyesi Bülent DÖŞ hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışma için veri toplama sürecinde yardımlarını esirgemeyen kıymetli arkadaşlarıma, meslektaşlarıma ve gerekli çalışma alanı için yardımcı olan okul yöneticilerine teşekkür ederim.

Hayatım boyunca emeğini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim anneme sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Son olarak bu çalışmanın hayırlı olması umuduyla rabbime dua ve hamd ederim.

Ocak 2020
Mustafa Kürşat ATEŞ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

JÜRİ ONAYI.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
EKLER LİSTESİ.....	ix

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Önemi.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı	5
1.4. Araştırmanın Alt Problemleri.....	5
1.5. Sayıtlar	6
1.6. Sınırlılıklar	6
1.7. Tanımlar	6

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Teknoloji	7
2.1.1. İnternet.....	8
2.1.2. Sosyal Medya.....	10
2.2. Problemlı İnternet Kullanımı	12
2.3. Öğrenme Stratejileri.....	15
2.3.1. Metabilış Öğrenme Stratejileri.....	16
2.3. İlgili Araştırmalar.....	17
2.3.1. Problemlı İnternet Kullanımı İle İlgili Araştırmalar.....	17
2.3.1.1. Problemlı internet kullanımı ile ilgili yurt içi araştırmalar	17
2.3.1.2. Problemlı internet kullanımı ile ilgili yurt dışı araştırmalar.....	21
2.3.2. Metabilış Öğrenme Stratejileri İle Araştırmalar	23
2.3.2.1. Metabilış öğrenme stratejileri ile ilgili yurt içi araştırmalar	23
2.3.2.2. Metabilış öğrenme stratejileri ile ilgili yurt dışı araştırmalar.....	26

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	29
3.2. Evren ve Örneklem	29
3.3. Veri Toplama Araçları	30
3.3.1. Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği (PİKÖ)	30
3.3.2. Metabilışsel Stratejiler Ölçeği	32
3.4. Verilerin Toplanması	33
3.5. Verilerin Analizi.....	33

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. 1. ve 2. Alt Probleme Ait Bulgular	34
4.2. 3. Alt Probleme Ait Bulgular	35
4.3. 4. Alt Probleme Ait Bulgular	36
4.4. 5. Alt Probleme Yönelik Bulgular	43

BÖLÜM V**TARTIŞMA**

5.1. Bulgulara İlişkin Genel Tartışmalar	45
--	----

BÖLÜM VI**SONUÇ VE ÖNERİLER**

6.1. Sonuçlar	51
6.2. Öneriler	52
KAYNAKÇA	54
EKLER.....	62
ÖZGEÇMİŞ.....	66

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3.1. Ortaöğretim öğrencilerinin okul türü ile cinsiyet değişkenine göre dağılım	30
Tablo 3.2. Ortalamaların Yorumlanmasında Kullanılan Değerler	31
Tablo 3.3. Metabilişsel Stratejiler Ölçeğinde Ortalamaların Yorumlanmasında Kullanılan Değerler	32
Tablo 4.1. Ölçeklere ve Alt Boyutlara Ait Betimsel İstatikler	34
Tablo 4.2. Cinsiyet değişkenine göre toplam puanlarına ait bulgular	35
Tablo 4.3. Metabilişsel stratejilerin cinsiyet değişkenine göre toplam puanlarına ait bulgular	36
Tablo 4.4. Problemlı internet kullanımının okul türü değişkenine göre puanlarına ait bulgular	37
Tablo 4.5. Problemlı internet kullanımının okul türüne göre tek yönlü varyans analiz sonuçları	37
Tablo 4.6. İnternetin olumsuz sonuçları alt faktörünün okul türü değişkenine göre puanlarına ait bulgular	38
Tablo 4.7. İnternetin olumsuz sonuçları alt faktörünün okul türüne göre tek yönlü varyans analiz sonuçları	39
Tablo 4.8. Sosyal fayda / sosyal rahatlık alt faktörünün okul türü değişkenine göre puanlarına ait bulgular	39
Tablo 4.9. Sosyal fayda/ sosyal rahatlık alt faktör puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları	40
Tablo 4.10. Aşırı kullanım alt faktörünün okul türü değişkenine göre puanlarına ait bulgular	41
Tablo 4.11. Aşırı kullanım alt faktör puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları	41
Tablo 4.12. Metabilişsel stratejilerin okul türü değişkenine göre puanlarına ait bulgular	42
Tablo 4.13. Metabilişsel stratejiler ölçek puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları	43
Tablo 4.14. Problemlı İnternet Kullanımı ile Metabilişsel Stratejiler Arasındaki İlişki	43

EKLER LİSTESİ**Sayfa**

EK 1. Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği.....	62
EK 2. Metabilişsel Stratejiler Ölçeği.....	64

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Bireylerin yaşamının tümünde var olan iletişim kavramı, insanların diğer insanlara duygularını, fikirlerini paylaşmalarını sağlayan ana yaşam kaynaklarından biridir (Çakmak, 2014). İnsanlık tarihinden bu yana toplumların değişmeyen ihtiyacı iletişim iken, bu iletişimin nasıl olacağı, nasıl iletişim kurulacağına dair yetenekler sık sık değişikliğe uğramıştır. Çakır ve Topçu (2005) iletişimin dil, yüz hareketleri, mimikler tarzında doğal yollarla yapılabilecek araçların yanında; görsel, işitsel ve basılı yazılı bilgi iletişim teknolojileri araçları ile yapılabileceğini belirterek iletişimi belli araçlar yoluyla yapılan fiiller olarak tanımlamıştır. İletişim dil aracılığıyla konuşma olarak gerçekleştiği gibi, beden dili ile de gerçekleşebilmektedir. Ayrıca radyo, telsiz, akıllı telefon, bilgisayar, televizyon, gazete, dergi gibi görsel, işitsel ve yazılı-basılı bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla kurulabilmektedir. İnsanların iletişim kurması için kullandığı yolun farklılaşmasında teknolojinin rol aldığı söylenebilir.

Günümüzde teknolojinin gelişmesi, özellikle de iletişim teknolojisinin gelişmesi ile birlikte bireylerin interneti daha fazla kullandığı ifade edilebilir. Kaşıkçı, Çağıltay, Karakuş, Kurşun ve Ogan (2014)'a göre internet gündelik hayatımızda vazgeçilmesi mümkün olmayanlar listesinde yerini almıştır. İnternet, kolay ve hızlı bilgi paylaşımı ve aynı şekilde iletişim imkanı sağlamaktadır. Baker ve Kavşut (2007)'a göre ise internet bireylerin internet ortamından beklediği bilginin ulaşması, saklanması ve paylaşılması ihtiyaçlarına yanıt vermesi sebebiyle yaşamımızın vazgeçilmezleri arasında yerini almıştır. İnternet günümüzde bir iletişim ortamı haline girmiştir. TÜİK 2019 Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırma verilerine göre evden internete ulaşım imkanı %88.3 olduğu

vurgulanmaktadır. İnternet kullanan bireylerin oranı ise %75,3; geniş bant ile internete erişim sağlayan hanelerin oranı ise % 87,9 olarak ortaya çıkmıştır. Başka bir araştırmada ise Türkiye'de 52 milyon sosyal medya kullanıcısı olduğu belirtilmiştir ("2019 Türkiye İnternet Kullanım ve Sosyal Medya İstatistikleri", 2019). İnternetin evlere ve ceplere girmesiyle beraber insanlar günün uzun bölümünü internette sürdürmektedirler. Yapılan bir araştırmada Türkiye'de her 10 kişiden 8'inin bir sosyal medya hesabı bulunduğu ve ortalama 4 saat vakit harcadıkları belirtilmiştir. Bu durum 15-24 yaş grubunda ise günde 5 saat olarak belirtilmiştir ("Günde 4 Saat Sosyal Medya da Geçiriliyor", 2019).

Türkiye İstatistik Kurumu (2017)'nin sunduğu verilere bakıldığında Türkiye'de 16-24 yaşları arası gençlerde internetin kullanım oranı %90' ı bulmuştur. Farklı bir ifadeyle Türkiye'de bu yaş grubundan bulunan her 10 gençten 9'u internet kullanmaktadır.

Günümüz öğrencilerinin erken yaşlarda internet ile tanışması, öğrencilerin internet kullanımlarının doğru olup olmadığını belirtme noktasında önemli bir yer teşkil edebilir. Başka bir deyişle internetin gençlere sunduğu fayda ve zararlara bakılması önemlidir. Araştırmalara bakıldığında İnternet kullanımının faydalı yanlarıyla beraber zararlı etkilerinin de olduğu göz önünde bulundurulmalıdır (Canbek ve Sağiroğlu, 2007). Ceyhan (2008)'a göre ergenler bakımından hayatlarına katkısı olan ve yüzyılımızda kullanılması bir gereklilik halini alan internet katkılarının yanı sıra bütün toplumlarda ergenler için problemli internet kullanımı bir tehdit oluşturmaktadır. İnternetin olumlu görünen yanlarının cazibesine kapılan kullanıcılar, kontrolsüz ve uzun süre internet kullanılması ve bu durumun aşırıya kaçması ile birlikte bazı problemlerin ortaya çıkması durumuyla karşılaşmışlardır. (Yörük ve Taylan, 2018).

Taçıyıldız (2010), ergenlik dönemini fırtınalı, değişken, dengesiz, çatışmalı ve stresli bir süreç olarak tanımlamaktadır. Ergenlerin aile, arkadaş veya özel birinden algıladığı sosyal desteğin yeterli olmaması, iletişim becerilerine sahip olunamaması, akademik başarı düşüklüğü sebebi ile interneti farklı bir alana kayma sebebi olabileceğini belirtmiştir. Türkiye'de ortaöğretim öğrencileri ergen kategorisinde değerlendirileceğine göre ortaöğretim öğrencilerinin problemli internet kullanım düzeylerinin bilinmesi kayda değer olacaktır.

Öğrenciler bir eğitim süreci içerisinde bulunmaktadırlar. Eğitim sürecini etkileyen bir çok faktör bulunduğu gibi bunlardan biri de internet kullanımı olabilir.

Yurdakoş ve Biçer (2009), yaptıkları çalışmada internet bağımlılığı ile akademik ertelemeleri üzerinde anlamlı bir etki yaptığını, öğrencilerin Facebook kullanımları ile akademik ertelemeleri arasında ilişki olduğunu belirtmiştir. Aksoy (2015) ise öğrencilerin internet bağımlılığı ile akademik başarıları arasında negatif bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Fen lisesi öğrencilerinin sosyal ağ kullanımlarının arttıkça internet bağımlılık düzeylerinin arttığı belirtmiştir. Uzun ve Ünal (2018) yaptıklarıyla çalışmayla problemli internet kullanım riski yüksek ve düşük düzeyde taşıyan kişilerin erteleme davranışlarında farklılık olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmada problem durumunu problemli internet kullanımının, metabilşsel stratejiler ile ilişkisi oluşturmaktadır.

Duman (2008)'a göre öğrenme stratejileri, öğrenme eyleminde bulunan kişinin, bu işlemi gerçekleştirirken bilişsel yapı içerisinde bilgiyi işleme ve bu işleme organizasyonunu ifade etmektedir. Öğrenenin, yalnızca öğrendiklerini değil zaman içerisinde öğrenme deneyimlerini kişisel zihin alt yapısı içerisinde tasarlayabilmesidir. Subaşı öğrenme stratejilerin beş grupta incelemiştir. Bunlar Dikkat stratejileri, tekrar stratejileri, anlamlandırmayı arttıran stratejiler, yürütücü biliş stratejileri, duyuşsal stratejilerdir (Sübaşı, 2000). Metabilş, gerçekleşen öğrenme sürecinin kontrolü, farkındalık ve bilgisi ile ilgilidir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2007). Manav (2011)'a göre metabilş bireyin bilmeyi bilmesidir. Metabilş 3 süreci kapsamaktadır. Bu süreçler; kavrama, anlama ve hatırlatma. Baysal, Ayvaz, Çekirdekçi ve Malbeleş (2013)'ne göre eğitimde metabilşsel farkındalığın önemi giderek artmaktadır. Metabilş becerileri olan kişiler bir çok alanda daha başarılı olmaktadır.

Farkındalık, kontrol, düzenleme gibi süreçleri kapsayan metabilşsel stratejileri yüksek veya düşük olan öğrencilerin, internet kullanımında da bu kontrol düzeylerinin nasıl olduğunun bilinmesi öğrenciler lehine adım atılmasını sağlayabilir. Problemli internet kullanımının temel sorunlarından biri olan kontrolsüz internet kullanımı, kontrol sürecini kapsayan metabilş stratejileri ile bir araya getirilirse öğrencilerde problemli internet kullanımının önlenmesi için çalışmalar yapılabilir. Eğitim ortamında ders kontrolünü yapabilen öğrenciler, buradaki stratejileri problemli internet kullanımı içinde uygulayabilir. Ortaöğretim öğrencilerinin problemli internet kullanımı ve metabilşsel strateji düzeylerini incelemek bu araştırmada problem durumu olarak kurgulanmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Günümüzde hızla gelişen teknoloji hayatımızın her alanını kapsamaktadır. İletişim teknolojilerindeki gelişmeler, insanların hızlı bir şekilde paylaşım yapmalarına ve fikirlerini paylaşımlarına ortam sağlamıştır. Çok kısa zamanda, dünya üzerinde herhangi bir yerde bulunan diğer internet kullanıcılarına ulaşım imkanı sağlayan sosyal medya ve bilgi ve iletişim araçlarının kullanımı artmaktadır. İnternet kolay erişim imkanı ile her yaştan kitleye hitap etmektedir. Araştırmanın örneklemi de kapsayan genç kitlenin internet kullanımı giderek artmaktadır. Sosyal medya başta olmak üzere internette uzun süre vakit geçiren genç kesim bilginin çok hızlı akış gösterdiği, çevrim içi iletişim kurabildiği, haber ve bilgileri takip edebildiği, herkesin istediği takdirde herkese açık bir şekilde bilgi paylaşabildiği bir ortamda ne kadar doğru bir kullanım sergilemektedir? İnternet kullanırken ne kadar bilinçli bir kullanım göstermektedir? Hayatımızı kolaylaştıran bilgi ve iletişim teknolojilerini işlerini görmek için yeteri kadar mı kullanmaktadır yoksa kendisi için bir bağımlılık haline mi dönüştürmektedir? Bu ve benzeri sorular cevap beklemektedir. Bireylerin problemleri internet kullanım durumlarının düzeyinin tespiti bu sorulara cevap vereceğinden önemlidir. Zorbaz (2013) araştırmasında genç kesimin problemleri internet kullanımı neticesinde sosyal hayatta olumsuz etkilendiğini ve ruh sağlığı bakımından da zararlı sonuçlar doğurabileceğini dile getirmiştir. Oluşabilecek bu noktanın ergen kişiyi okul ile birlikte, aile hayatında da zarara uğratabileceği düşünülürse problemleri internet kullanımı ile ilgili çalışmaların yapılması ve bunun önlenmesi ile ilgili yapılacak çalışmaların kişi ve toplumun tümü için önemini belirtmiştir.

Yeşilay'ın Addicta dergisinde yer alan araştırma sonuçlarına göre Türkiye'de bulunan 12 ile 18 yaş grubu arasında bulunan gençlerin %3,6'sı internet bağımlısı durumunda, %21,8'i ise bağımlılık sınırında bulunmaktadır ("Gençlerin yüzde 3,6'sı internet bağımlısı", 2017). Bu araştırmaya göre her 5 gençten biri bağımlılık sınırında bulunmaktadır. Ortaöğretimde bulunan öğrenciler bu yaş grubunda olduğundan yapılacak araştırma önemli bir yer teşkil etmektedir. Yapılacak çalışma ile öğrencilerin problemleri internet kullanımının okul türlerine göre farklılık gösterip göstermediği de ortaya konacağından araştırmanın önemi artmaktadır.

Öğrencilerin hayatlarında vazgeçilmez olarak nitelenebilecek bir diğer kavramında eğitim süreci olduğu söylenebilir. Eğitim çok geniş bir kavram olmakla

birlikte bu araştırmada öğrencilerin eğitim süreci için önemli bir kavram olan metabiliş kavramı araştırılacaktır. Araştırma ile öğrencilerin metabiliş öğrenme stratejileri düzeyleri ortaya çıkacak. Bunun yanı sıra bu sonuçlar problemli internet kullanımı ile birlikte incelenecektir. Metabiliş düzenleme ve farkındalık ile ilgili olduğundan öğrencilerin metabiliş öğrenme strateji düzeylerinin tespiti önemlidir. Bireyin internet kullanımında kontrolü kaybetmesi durumunda ortaya çıkacak problemli internet kullanımı ile eğitimdeki kontrolü ifade eden metabiliş stratejiler arasında ilişki olup olmadığının tespiti önemlidir. Problemli internet kullanımında olduğu gibi metabiliş öğrenme stratejilerinde okul türlerine göre sonuçlar ortaya konulacaktır. İki kavram ile ilgili sonuçların cinsiyet ve okul türü gibi değişkenlerin de etkisi görüleceği için farklı türlerde farklı önerilere imkan verecektir.

Özetle, bu araştırma ile öğrencilerin problemli internet kullanım düzeyleri, metabilişsel strateji düzeylerinin tespit edilmesi, bu sonuçlar arasındaki ilişkinin araştırılması, iki kavram arasında bir ilişki var ise ve bu ilişki olumsuz ise olumsuz durumların giderilmesi için çözümler ortaya koyabilir. Ülkemizde ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenciler ve gelişen internet teknolojisi göz önüne alındığında bu araştırma önemlidir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerin problemli internet kullanımları ve metabilişsel strateji düzeylerinin belirlenmesi ve aralarındaki ilişkilerin incelenmesidir.

1.4. Araştırmanın Alt Problemleri

1. Ortaöğretim öğrencilerinin problemli internet kullanımları ile alt boyutları (internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda / sosyal rahatlık, aşırı kullanım) ne düzeydedir?
2. Ortaöğretim öğrencilerinin metabilişsel stratejileri ne düzeydedir?
3. Ortaöğretim öğrencilerinin problemli internet kullanımı, metabilişsel strateji düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık var mıdır?
4. Ortaöğretim öğrencilerinin problemli internet kullanımı, metabilişsel strateji düzeylerinde okul türüne göre anlamlı farklılık var mıdır?
5. Ortaöğretim öğrencilerinin problemli internet kullanımı ile metabilişsel strateji arasında ilişki var mıdır?

1.5. Sayıtlar

- Katılımcıların ölçek maddelerini gönüllü, istekli, tarafsız ve samimi olarak cevapladıkları varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

- Bu araştırmanın verileri; kullanılan veri toplama araçlarından elde edilen verilerle sınırlıdır.
- Ölçeklerden elde edilen veriler; 2018-2019 eğitim – öğretim yılında, Şanlıurfa ili merkez ilçeler sınırları içinde öğrenim gören ortaöğretim 416 tane 9. sınıf öğrencilerinin verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Problemlı İnternet Kullanımı: Bireyin interneti aşırı, gereksiz, kontrolsüz veya yaşamını olumsuz etkileyecek şekilde kullanmasıdır (Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan, 2007; Gürcan, 2010).

Metabilişsel Stratejiler: Metabiliş bireyin düşünmeyi düşünmesi, bilmeyi bilmesi ve biliş süreçlerinin farkında olmasıdır (Manav, 2011). Metabiliş, öğrenmeyi öğrenme olarak da ifade edilebilir. Metabilişsel stratejiler ise bu eylemleri gerçekleştirirken izlenen yollardır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Teknoloji

Günümüzde en fazla karşılaştığımız kavramlardan birinin de teknoloji olduğu söylenebilir. Teknoloji hayatımızın vazgeçilmezleri arasında yerini almaktadır. Aslında insanlık tarihi kadar eski olan teknoloji kavramı, makineleşme ve sanayileşme ile birlikte artık daha çok dile gelir olmuştur. İnsanoğlu yaşamını kolaylaştırmak için sürekli bir arayış içindedir. Bu arayış ise çeşitli gelişmelere yol açmaktadır. Gelişim ile birlikte teknoloji kavramı da farklı normlarda karşımıza çıkar. Bilişim teknolojileri, internet teknolojileri, endüstri 4.0 teknolojisi, uzay teknolojileri, tarım teknolojisi vb. Burada birkaç tanesini sayılan teknoloji belki de hayatın her alanına uygulanabilir. Çağımıza bilgi çağı deniyorsa, bu bilginin ürün hali ise teknoloji olarak karşımıza çıkmaktadır. Hayatımızı bu kadar kapsayan teknoloji kavramının ne olduğunu bakacak olursak kaynaklarda teknoloji ile ilgili farklı tanımlar yer almaktadır.

Teknoloji kavramı Türk Dil Kurumu internet sitesinde bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri, bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi, uygulayım bilimi olarak ifade edilir. İkinci tanım olarak ise insanın maddi çevresini denetlemek ve değiştirmek amacıyla geliştirdiği araç gereçlerle bunlara ilişkin bilgilerin tümü ifadesi yer alır (TDK). Zaman ve mekana göre değişim gösterebilmesinin yanında teknoloji genel olarak yaşantımızı düzenlemek amacıyla seçtiğimiz bir araçtır. Gerek iş gerek sosyal hayatta vazgeçilmezler arasında yazılan teknoloji kullanımı giderek artmaktadır. Genelde teknoloji özelde ise internet, bilgisayar, tablet, akıllı telefon gibi bilgi ve iletişim teknolojileri araçları iş dünyasında önemli bir yer teşkil etmektedir (Aksoy, 2018). Bu araçlar başta olmak üzere teknoloji, iş hayatının yanı sıra hayatın her sahasında

yer almaktadır. Bugün eğitimden sağlığa, eğlenceden spora, kültürden sanata birçok uygulamanın teknoloji ile entegre halde ilerlediği söylenebilir.

Teknolojideki bu hızlı gelişmenin bir başka yansıması ise teknolojiye ulaşım konusunda olmuştur. Giderek yaygınlaşan teknolojik gelişmeler ile birlikte teknolojiye ulaşmanın kolaylaştığı ifade edilebilir. Bu yüzden teknolojiyi kullanan yaş kitlesi, sadece bir gruba değil her yaşa grubunu kapsayabilmektedir. Genç neslin ise teknoloji ile daha fazla muhatap olmaktadır. Aksoy (2018)'a göre gençler teknoloji kullanımında aktif olarak yer almakla birlikte, teknolojinin olmadığı bir hayatı düşünülmez görüp, teknolojiyi vücutlarından bir parça gibi kabul etmektedirler. Gençler, internet ile yeme içme gibi temel ihtiyaçlarını bile karşılar hale gelmişlerdir. Teknolojinin olmadığı bir hayat gençler için düşünilemeyen bir hayat halini almıştır. Başta gençler olmak üzere insanların bir çoğunun teknolojinin olmadığını bir hayatın zor olacağını düşünmesine sebep olan araçlardan birinin internet olduğu söylenebilir. Çünkü günümüzde "e-" uygulamaları giderek artmaktadır. Yaşamın bir çok alanındaki uygulamalar elektronik hale geçerek, internet üzerinden bize ulaşmaktadır. Teknolojinin hızlı gelişimi ile hayatımızı çepeçevre saran internet kavramından bahsetmenin faydalı olacağını düşünülmektedir.

2.1.1. İnternet

İnternet hayatımızın bir çok alanına dahil olmaktadır. Sadece iletişim aracı olarak değil eğitim, sağlık, eğlence, sanayi ve sayabileceğimiz birçok alanda hayatımızda yerini almıştır. Eğitim alanında EBA, E-okul, Mebbis gibi sistemler, sağlık alanında e-randevu, e-nabız uygulaması bunlara örnek verilebilir. Birçok iş ve işlemimizi internet üzerinden halletme imkanı bulmaktayız. Bu dijital dönüşüm internetin yaşamımızdaki önemini korumasına ve bizler tarafından daha çok kullanılmasına yol açmaktadır.

İnternetin tanımına bakacak olursak farklı tanımlar yer almaktadır. Türk Dil Kurumu interneti genel ağ olarak belirtmekte, genel ağ kavramını ise bilgisayar ağlarının birbirine bağlanması sonucu ortaya çıkan, herhangi bir sınırlaması ve yöneticisi olmayan uluslararası bilgi iletişim ağı, internet olarak adlandırmaktadır (TDK). Başka bir tanımda internet, dünya da yaygın olarak kullanılan ve sürekli gelişen bilgisayar sistemlerinin birbirine bağlı olduğu bir iletişim ağıdır. İnternet ile

ilgili yapılacak tanımların ortak noktalarının bir bilgiye ulaşım, paylaşım ve kullanım olarak görülebilir. Çünkü internet bilgiye ulaşmanın ve paylaşmanın günümüzdeki kullanılan geçerli yollarından biridir (Özen, Gülaçtı ve Çıkılı, 2004). Parlak (2005) internet tanımını yaparken birçok bilgisayar sistemini birbirine bağlayan ve dünya genelinde kullanılan ve sürekli olarak büyüyen iletişim ağındaki bilgisayar sistemlerinin TCP/IP protokolü ile birbirine bağlandığını belirtmiştir. Teknolojinin iletişim alanında ulaştığı son noktayı ifade eden internet, dünya üzerinde değişik coğrafi mekanlarda bulunan bilgisayarların kendi aralarında birbiriye bağlanarak oluşturmuş oldukları ve kullanıcılar tarafından aynı anda veya değişik zaman dilimlerinde kullanılabilen bir iletişim ağıdır (Yalçın, 2003). Birçok alanda kullanımı mümkün olan internet, uzun bir geçmişe sahip olmamasına rağmen, zaman geçtikçe kullanım alanı genişleyen ve dünya üzerinde kullanımı artan bir kitle iletişim aracıdır (Çakır ve Topçu, 2005).

Yukarıda tanımları ve özellikleri belirtilen internet ile ilgili TÜİK'in yaptığı araştırmalarda 2005 yılı Haziran ayında yapılan Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması sonuçlarına bakıldığında hanelerin % 8,66'sı İnternete erişim imkanına sahip olduğu görülmektedir. 2010 yılı Nisan ayında yapılan Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'nda ise hanelerin %41,6'sının İnternet erişim imkânına olduğu görülmektedir. 2015 yılında İnternet kullanan bireylerin oranı ise %55,9 olarak belirtilmektedir. 2018 yılında ise internet kullanan bireylerin oranı %72,9 olduğu görülmektedir (TÜİK). Bakıldığı zaman ülkemizin nüfusu artarken aynı zamanda internet kullanım oranı da giderek artmaktadır. 2018 yılı ile 2005 yılları arasında sadece 13 yıllık bir fark olmasına rağmen oran %64,24 artmış durumdadır. Bu durum internetin hayatımızda giderek daha önemli bir yer edineceğini göstermektedir. Peki ülkemizde internet kullanım oranı artarken bireyler interneti ne için kullanılmaktadır?

We are social ve Hootsuiit tarafından yapılan araştırmada

İnternet sitesinin paylaşmış olduğu bilgilerde ise 82,4 milyon nüfusu olan ülkemizde

- 59.36 milyon (nüfusun %72'si) İnternet kullanıcısı
- 52 milyon nüfusun %63'ü aktif sosyal medya kullanıcısı

- 44 milyon nüfusun yarıdan fazlası %53'ü aktif mobil sosyal medya kullanıcısı olduğu görülmektedir. ("2019 Türkiye İnternet Kullanım ve Sosyal Medya İstatistikleri", 2019))

TÜİK verileri ile yapılan araştırmada ülkemizde yaklaşık 60 milyon internet kullanıcısı olduğu görülmektedir ve 52 milyon aktif sosyal medya kullanıcı bulunmaktadır. Bu şunu göstermektedir ülkemizdeki 59.36 milyon internet kullanıcısının %87,6'sı sosyal medya kullanmaktadır ve bu sosyal medya kullanıcılarının 44 milyonu aktif mobil sosyal medya kullanıcısı durumundadır. Bu bağlamda sosyal medya kavramı ve alt basamaklarına değinmek faydalı olacaktır.

2.1.2. Sosyal Medya

İnsanların duygu ve düşüncelerini paylaşmalarını sağlayan iletişim, hem bireyler hem de kurumlar için amaçlarını gerçekleştirme üzere kullanılan bir araçtır. İletişimin farklı şekilleri olmakla beraber ilk sırada yüz yüze iletişim şekli geldiği söylenebilir. Fakat yüz yüze iletişim dışında da iletişim türleri de vardır. İnsanların gününün çoğu vaktini internette geçirdiği zamanımızda internet önemli bir iletişim aracı halini almıştır. İnternet üzerinden ise sosyal medya, kişi veya kuruluşların iletişim kurmak için kullandıkları araçlardan bir tanesidir (Çakmak, 2014). İnternetin sadece bilgiye ulaşmayı sağlayan bir ağ olmaktan çıkıp, insanları birbirine bağlayan ve sosyalleşmeyi sağlayan bir mekan haline geldiği günümüzde sosyal medya iletişim pratikleri bakımından akla ilk gelen kavramlardan biridir. Sosyal medya, iletişim araçlarının en önemlilerinden olan internetin en gözde uygulamaları olarak görülmektedir (Aydın, 2016).

İnternet teknolojisinde gerçekleşen değişmelerle web teknolojileri değişmiştir. Yeni web teknolojileri bireylerin içerikleri sadece alıcı olmaktan çıkarıp, içeriklere katkı sunan, etkileşim sağlayan bir ortama dönmüştür (Çemrek, Baykuş ve Özaydın, 2014). Bu yeni ortam özellikle sosyal medya da kendini daha da ortaya koymaktadır. İnsanlar sosyal medya ile daha aktif bir şekilde internette kendilerine yer bulabilmektedir. Sosyal medya ortamlarının kullanıcılarına diğer kullanıcılarla etkileşim kurması için çeşitli olanaklar sunması, sosyal medyanın yayılmasına sebep olan etmenlerden biri olduğu düşünülebilir. Solmaz, Tekin, Herzem ve Demir (2013)'e göre sosyal medya internete altın çağını yaşatmaktadır. Sosyal medya insanların hayatlarına dokunmaktadır. Birçok insan arkadaşlarıyla iletişim kurmak,

mesajlaşmak, vakit geçirmek ve gündemde olup bitenleri takip etmek amacıyla sosyal medyayı kullanır. Sosyal medya bireylerin boş vakitlerinin değerlendirildiği, iletişim kurulan ve bilgi erişim-paylaşım yapılan tek araç haline gelmiştir. Sosyal medyanın belirtilen tanım ve bilgiler eşliğinde günümüzde insanların iletişim kurmasını sağlayan en önemli öğelerden biri haline geldiği söylenebilir. Bu iletişim sadece insanların birbiriyle konuşmasını veya mesajlaşmasından öte bir hal almıştır.

We Are Social verilerine göre ülkemizde sosyal medya kullanıcısı sayısı 52 milyon olarak ifade edilmekte ve bu sosyal medya kullanıcıların mobil aktif kullanıcı durumunda olanların sayısı ise 44 milyonu olarak sunulmaktadır. Kullanıcıları günde ortalama 2 saat 46 dakika sosyal medya ile vakit geçirdiği belirtilmektedir.

Ülkemizde en fazla kullanılan sosyal medya araçları olarak;

- Youtube
- Instagram
- Facebook
- Twitter
- Snapchat
- LinkedIn olarak bu araştırmada ön plana çıkmıştır.

Aynı araştırmada sosyal medya sayılarına bakacak olursak;

- Facebook 43 milyon
- Instagram 38 milyon
- Twitter 9 milyon
- LinkedIn 7,3 milyon
- Snapchat 6,3 milyon kullanıcıya sahiptir

("2019 Türkiye İnternet Kullanım ve Sosyal Medya İstatistikleri", 2019).

Alan yazında birçok araştırmada internet kullanımının bilgiye ulaşma, bilgiyi paylaşma, hızlı iletişim vb. önemli kolaylıkları sıralanırken, bu kullanımın doğru şekilde yapılmadığı takdirde olumsuz sonuçlar doğuracağı belirtilmiştir. İnternetin, bilgiye hızlıca ulaşma ve paylaşma imkanı sağlamasıyla birlikte bu işlemlerin çok sık kullanımından dolayı sorunlara da yol açabileceği bilinmektedir. Özellikle genç kesimin bilgisayar/internete karşı olan aşırı kullanımı, bu kesimin ruhsal ve fiziksel gelişimlerini, sosyal hayat ilişkilerini ve akademik ders başarılarını etkileyebilmektedir (Cengizhan, 2005). Gönül (2002)'e göre her birey, bir bilgisayar

aracılığıyla dünya üzerinde istediği bir kişiye veya bilgiye ulaşabilmektedir. İnternet aracılığıyla birey kendisi için gerekli veya gereksiz bilgileri edinebilmektedir. İnternet kullanıcılarının bir bölümü ihtiyaçları doğrultusunda bu kullanımı gerçekleştirirken diğer bir kısmı ise düzenlemelerini yapamayarak fazla kullanımdan kaynaklı sorunlar yaşamaktadır. Benzer şekilde Oktan (2015)'a göre hızlı iletişim ve bilgi paylaşımı sağlayan internet olumluluklarının yanında olumsuzluklara da sebep olmaktadır. İnternette aşırı süre kalan kullanıcılar, günlük yapması gereken işleri aksatmakta ya da işlerini erteleyecek bir formatta internet kullanmaktadır. Bu durum sorunlarla karşılaşmalarına sebep olmaktadır. Zorbaz (2013)'a göre de yaşantımızı kolaylaştıran internet yoğun kullanıldığı zaman bazı sorunları da beraberinde getirmektedir.

İnternetin hayatımızdaki yeri tartışılmaz bir gerçek olarak ortadadır. Hayatın bir çok alanında kullandığımız interneti yok sayamayacağımıza göre, internet kullanımının niteliğini belirlemek önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. İnterneti kullanan yaş kitlesinde ortaöğretim öğrencileri önemli bir konumda bulunmaktadır. Günümüz ortaöğretim öğrencileri internet kavramına uzak değildirler. Buna göre interneti küçük yaşlardan beri tanıyan ve kullanan öğrencilerin internet kullanımları nasıldır? Bahsedilen problemlerli internet kullanım özellikleri sergilemekte midirler? Bu soruların cevapları internet kullanımının problemlerli olup olmadığı ile ilgili bilgiler vermesi açısından önemlidir.

2.2. Problemlerli İnternet Kullanımı

İnternet kullanımının sağlıksızlığını ifade eden problemlerli internet kullanımı ile ilgili çeşitli kavramlar kullanılmıştır. Esen (2010), İnternetin aşırı kullanılması, yanlış kullanılması veya kullanılmaması durumunda olumsuz durumlar sergilenmesi, sosyal yaşamın bozulmasına sebep olması için farklı kavramlar kullanıldığını belirtmiştir. İnternet kullanımı ile ilgili olumsuz durumlar için belirtilen ifadeler doğrultusunda internet bağımlılığı kavramı öne çıksa da bu çalışmada kullanılacak kavram olarak problemlerli internet kullanımı tercih edilmiştir.

İnternet bağımlılığı ile ilgili çalışmalara bakıldığında önceleri 2000'lere kadar böyle bir bağımlılığın olup olmadığı tartışılır iken artık bu tartışma ortadan kalkmış durumda ve bu bağımlılığın tedavisi üzerine düşünülmektedir (Doğan, 2013). Ceyhan (2008)'a göre günümüzde internet ile ilgili bağımlılık ya da patolojik internet kullanım alanı önemli bir tartışma alanı olmuştur. İnternetin kısa sürede geniş

kitlelere yayılması, patolojik bir aşırı kullanmaya yol açmıştır. Bu durumda yeni bir bağımlılık türünü ortaya çıkıştır (Arısoy, 2009). Son yüzyılın en önemli teknolojilerinden biri olan internet; haberleşme, iletişim, sosyal medya, eğlence gibi olanakları olağan uğraşlar haline gelmiştir. Bununla beraber internetin gereğinden fazla kullanılması problemlili/patolojik internet kullanımı ya da internet bağımlılığı gibi olumsuz davranışlara sebep olmuştur (Zorbaz ve Tuzgöl Dost, 2014). İnternetin sunduğu eğlence, sosyal iletişim, eğitim, bilgi alma ve paylaşma amaçlarının dışında uzun süre kullanım internet bağımlılığı haline dönüşebilir (Yılmazsoy ve Kahraman, 2017). Özellikle okul çağındaki gençlerde teknolojinin fazla ve uygun olmayan kullanımından doğan sorunlar görülmektedir. Bu sorunların başında aşırı bilgisayar ve internet kullanımı gelmektedir (Cengizhan, 2005). Bireyler sağlıksız internet kullanımı ile birlikte hayatlarında daha fazla sorun ve psikolojik bozulma ile karşı karşıya kalacaktır (Oktan, 2015). Her yaş grubuna hitap eden internet, ergen gruplarının yoğun bir şekilde kullanması sonucu birçok soruna sebep olmaktadır. Bu sorunlar ergenleri sosyal ve psikolojik yönden olumsuz şekilde etkilemektedir (Yörük ve Taylan, 2018). Taylan ve Işık (2015)'a göre günlük hayatın bir parçası olan internet, gençler ve çocuklar için çeşitli riskler taşımaktadır. Bu risklerden en fazla üzerinde durulması gereken konu internetin aşırı kullanılmasıdır. İnternet bağımlılığı, patolojik internet kullanımı hakkında yapılan araştırmalar yetişkinler ve üniversite öğrencileri üzerinden daha çok yapılmaktadır. İnterneti en çok kullanan kitle olma yolunda ilerleyen ergenler, internetin olumsuz etkileriyle karşı karşıya kalmaktadırlar (Ceyhan, 2008).

Zorbaz (2013) yaptığı çalışmada problemlili internet kullanımını açıklayan 3 modelden bahsetmiştir. Bunlar; Young'un İnternet Bağımlılığı Modeli, Davis'in Bilişsel - Davranışçı Yaklaşımına Dayalı Patolojik İnternet Kullanım Modeli, Caplan'ın Modeli'nden oluşmaktadır. Esen (2010) yaptığı çalışmada problemlili internet kullanımı tanımlarını Young, Goldberg ve Suler kriterleri olmak üzere 3'e ayırmıştır. Problemlili internet kullanımını açıklayan kurumsal yaklaşımları ise Young'un Dört Kategori Kuramı, Grohol'ün Sosyalleşme Kuramı ve Suler'in İnternet Bağımlılığı Kuramı olarak sınıflamaktadır. Dinicola (2004) ise yaptığı çalışmada problemlili internet kullanımının genel teorilerini Goldberg'in İnternet Bağımlılığı Teorisi, Davis'in Bilişsel-Davranışçı Problemlili İnternet Kullanımı Kuramı, Suler'in 8 faktörlü problemlili internet kullanımı modeli, Grohol'un 3 aşamalı problemlili internet

kullanım modeli, Hall ve Parson'un İnternet Davranışı Bağımlılığı modeli olarak 5 kısımda açıklamaktadır.

İnternet bağımlılığı kavramının tanımını yapan, tanı için gerekli ölçütleri belirlemeye çalışan ilk kişi Goldberg'dir (Doğan, 2013).

Young (1996) yılında yapmış olduğu çalışmada 8 tane soru sormuş. Bu soruların beş tanesine evet diyen kullanıcıları bağımlı olarak sınıflandırmıştır. Bu 8 soru aşağıdaki gibidir.

"1. İnternet ile meşgul hissediyor musunuz (önceki çevrim içi etkinlikleri düşünün veya bir sonraki çevrim içi oturumunu bekleyin)?

2. Memnuniyeti sağlamak için İnterneti artan sürelerle kullanma ihtiyacı duyuyor musunuz?

3.İnternet kullanımını kontrol etmek, kesmek veya durdurmak için sürekli olarak çaba harcadınız mı?

4. İnternet kullanımını azaltmaya veya durdurmaya çalışırken huzursuz, karamsar, depresif veya huzursuz hissediyor musunuz?

5. İlk başta amaçlandığından daha uzun süre çevrim içi kalıyor musunuz?

6. İnternet nedeniyle önemli ilişki, iş, eğitim veya kariyer fırsatını kaybetme riskini aldınız mı?

7. İnternet'e katılımın kapsamını gizlemek için aile üyelerine, terapistlere veya başkalarına yalan söylediniz mi?

8. İnterneti problemlerden kaçmak ya da disforik bir ruh halini (örneğin çaresizlik, suçluluk, endişe, depresyon gibi) rahatlatmanın bir yolu olarak mı kullanıyorsunuz?"

Davis (2001) yılında yaptığı çalışmada Young'un 1999 yılında yaptığı çalışmada bağımlılık kavramını kullandığını söylemesine rağmen kendisinin daha doğru gördüğü Patolojik İnternet Kullanımı kavramını kullandığını belirtir. Problemlerli internet kullanımı patolojik internet kullanımı kavramı ile açıklar. Davis patolojik internet kullanımını da kendi içerisinde 2 kısıma bölerek birinci kısmı özgül patolojik internet kullanımı olarak diğerini ise genel patolojik internet kullanımı diye ikiye ayırır. Birinci kavram olan özgül patolojik internet kullanımını belirli bir fonksiyona bağlı olan içerikler olarak belirtir. Buna örnek verilecek olursa cinsel içerikler, çevrim içi hisse alım satım işlemleri gibi. Bu kullanımının internetin bir yönüyle

ilgili olduğunu belirtir. Diğer tür olan genel patolojik internet kullanımını ise internette genel olarak çok boyutlu bir aşırı kullanımını ifade eder. Net bir amaç olmadan çevrim içi zaman kaybetmeyi içerebileceğini söyler. Bu kullanımının internetin sosyal yönü ile ilgilisi olabileceğini belirtir ve sohbet ve e-posta bağımlılığı örneklerini verir. Davis çalışmasında patolojik internet kullanımı belirtileri olarak internet hakkında saplantılı düşünceler, azaltılmış dürtü kontrolünü, internet kullanımını durduramama ve bunlardan da önemli olarak internetin bireyin tek arkadaşı olduğunu hissetmesi olarak belirtmiştir.

Caplan, Williams ve Yee (2009) çalışmalarında internetin olumsuz kullanımı ile ilgili problemli internet kullanımı kavramını kullanmıştır. Problemli internet kullanımının yalnızlık arasında ilişki olduğunu belirtmiştir. Ayrıca problemli internet kullanımının bilişsel ve davranışsal belirtilerin özellikle çevrim içi sosyal etkileşim ile ilgili olduğunun görüldüğünü dile getirmiştir.

Grohol (2019) 3 aşamalı bir model belirtmektedir. Grohol'e göre problemli internet kullanımına neden olan şey sosyalleşmedir. Grohol'ün kuramındaki 3 aşama ise büyülenme, hayal kırıklığı ve dengeden oluşmaktadır. Bu modele göre birey internette bu 3 aşama ile karşılaşabilmektedir. Esen (2010)'e göre bireylerin internet sürecinde bu 3 aşama ile farklı zamanlarda yeniden karşılaşabilmesi mümkündür. Bazı kişiler ise 1. aşamada saplanıp kalmaktadırlar. Bu bireylerin yardıma ihtiyaçları olduğu düşünülebilir. Suler yaptığı çalışmada kişinin internet kullanımının sağlıklı ya da sağlıklı niteliklerini ve bu kullanımların altında yatan ihtiyaçlar üzerindeki etkisini belirleyecek 8 faktör önermiştir (Suler, 1999). Esen (2010) ise Suler'in çevrim içi hareketleri Maslow'un piramidinde yer alan ihtiyaçlara yönelik olarak yapıldığı sonucuna vardığını söylemektedir (Suler 1996 akt. Esen, 2010).

2.3. Öğrenme Stratejileri

Weinstein ve Mayer (1986) öğrenme stratejisini kişinin bireysel olarak öğrenmesini kolay hale getirecek tekniklerin her biri olarak tanımlamaktadır. (Weinstein ve Mayer, 1986 akt. Tunçer ve Güven, 2007). Hamurcu (2002)'ya göre bireyin bilgileri zihinde örgütlemesi ve kazanması sürecinde öğrenmeyi gerçekleştirmek için sorumluluk üstlenmesi ve aktif katılım sağlayarak kendi kendine öğrenmesini düzenleme becerilerine öğrenme stratejileri denir. Sübaşı (2000), öğrenme stratejilerin beş grupta incelemiştir. Bunlar dikkat stratejileri, tekrar

stratejileri, anlamlandırmayı arttıran stratejiler, yürütücü biliş stratejileri/metabiliş stratejiler, duyuşsal stratejilerdir (Sübaşı, 2000). Araştırmamızda yürütücü biliş stratejisi diğer adıyla metabiliş öğrenme stratejisi araştırılacaktır.

2.3.1. Metabiliş Öğrenme Stratejileri

Manav (2011), metabiliş araştırma tarihinin oldukça yeni olduğunu belirterek, diğer öğrenme-öğretme stratejileri gibi farklı isimlerle adlandırdığını dile getirmiştir. Ülkemizde yapılan çalışmalarda bu kavramın;

- Yürütücü Biliş
- Üstbiliş
- Bilişüstü
- Bilişötesi
- Biliş Yönetimi

gibi isimlerle incelendiğini, yurtdışı çalışmalarda ise “Metacognition” olarak yani metabiliş olarak isimlendirildiğini belirtmiştir.

Bireylerin öğrenme sürecini nasıl gerçekleştirdiği ve bu sürecin en doğru şekilde olması eğitimciler tarafından önemli bir konudur. Öğrencinin pasif konumdan aktif konuma geçmesi sonucunda düzenlenen öğrenme, birey merkezlidir. Birey merkezli öğrenme ile bireyin öğrenme sürecini kendisinin düzenlemesi hangi zaman neyi ne şekilde yapacağını ve hangi sıralama ile yapacağını belirlemesi, karar vermesi öz düzenleme kavramını gündeme getirmiştir. Kişinin öğrenme ile ilgili ihtiyaçlarını gerektiği her anda karşılayabilmesi öz düzenlemeyi öğrenme kavramının üzerinde durulmasında etkili olmuştur (Özturan Sağırlı, Çiltaş, Azapağası ve Zehir, 2010). Büyüköztürk ve diğerleri (2007)'ne göre metabiliş kavramı öğrenme sürecinin üç kısmı ile ilgilidir. Bu kısımlardan birinci öğrenme sürecinin kontrolüdür. Diğer ikisi ise farkındalık ve bilgidir. Metabilişsel etkinlikler ile ilgili de üç genel süreç vardır. Bu süreçler planlama, izleme ve düzenleme süreçlerinden oluşmaktadır. Baysal ve diğerleri (2013)'ne göre metabiliş, yüksek seviye düşünme sürecidir. Bu bilişsel süreç aktif kontrolü içerir. Bu beceriye sahip kişiler hataları ayıklama, değerlendirme, planlama, bilgiyi yönetme gibi alanlarda başarılı olurlar. Manav (2011)'a göre metabiliş kavramı ile kişi öğrenme süreçlerinin farkında olur, gelişen bilişsel süreçleri kontrol eder ve yönetir, kendine ulaşılabilir hedefler koyar ve

potansiyelini fark eder .Bunlardan daha da önemlisi ise metabiliş kişiye öğrenmeyi öğrenmesini kolaylaştırabilir. Öğrenciler herhangi bir konuyu niçin ve nasıl öğreneceğini, hangi yöntemin daha sağlıklı olacağını metabiliş ile bilebilir. Özsoy (2008)'a göre metabiliş, farkındalık ve kontrolü içerir. Bireyin düşünme süreçlerini fark etmesi ve süreçlerini kontrol edebilmesini metabiliş olarak tanımlamaktadır.

Drmrod (1990)'a göre metabiliş yeteneğine sahip bir öğrencinin aşağıda yer alan davranışları sergilemesi beklenir.

- Kendi öğrenme sürecinin, belleğinin ve hangi öğrenme görevlerinin tamamlanması gerektiğinin farkında olması,
- Etkili ve etkisiz öğrenme yöntemlerini bilmesi,
- Karşılaştığı bir görev için başarılı olacağını düşündüğü bir yaklaşım planlaması,
- Etkili biçimde öğrenme stratejilerini kullanması
- O anki öğrenme durumunu izleyebilmesi, bilgiyi başarılı bir şekilde öğrenip öğrenmediğini bilmesi,
- Depolanan bilginin geri çağırılması için etkili yöntemleri (Drmrod 1990 akt. Özsoy, 2008).

2.3. İlgili Araştırmalar

2.3.1. Problemli İnternet Kullanımı İle İlgili Araştırmalar

2.3.1.1. Problemli internet kullanımı ile ilgili yurt içi araştırmalar

Peker, Nebioğlu ve Ödemiş (2019) çalışmalarında amaç olarak ergenlerin problemli akıllı telefon ve problemli internet kullanımı arasındaki ilişkide bilinçli farkındalığın aracı rolüne ilişkin geliştirilen modelin sınanması olarak belirtmişlerdir. 2018 yılı içerisinde Erzurum ili merkezinde 308 ortaokul öğrencisi ile gerçekleşen çalışmada bulgu olarak problemli akıllı telefon ve internet kullanımı arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur.

Büyükgebiz Koca ve Tunca (2019) çalışmalarında internet ve sosyal meydanın sağladığı kolaylıklara beraber aşırı kullanımının bireyler için önemli bir sorun haline geldiğini belirterek çalışmalarında bağımlılık ve çeşitleri hakkında bilgi vermişlerdir. Ayrıca internet ve sosyal medya bağımlılığına dair temel kavramları sunmuşlardır. 2000 ile 2018 yıllarını kapsayan dönemde dünyada ve Türkiye'de

yapılan öğrencilerin sosyal medya ve internet bağımlılığı ile ilgili çalışmalarla ilgili bir yazın taraması yapmışlardır. 2000 yılından 2018 yılına kadar dünya da ve Türkiye'de yayın sayısında artış olduğu, Türkiye'deki artışın dünyaya göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Yurtiçi ve yurtdışında en fazla çalışma üniversite öğrencilerine yönelik yapılırken, ergenlere yönelik çalışmalar yurtdışında daha fazla olduğu belirtilmiştir. Bunun yanı sıra lise öğrencilerine yönelik olarak yurtiçinde 34 çalışma, yurtdışında ise 24 çalışmanın yapıldığı belirtilmiştir. Sonuç olarak yapılan çalışmalar arasında önemli farklılıkların bulunmadığını belirtmişlerdir. Gençlerin problemli internet kullanımı ile yalnızlık duyguları arasında pozitif yönlü ilişki olduğu, erkek kullanıcıların genç kızlara göre bağımlılık belirtilerinin daha fazla çıktığı, kendini ifade etme, duygusal ilişkilerinde yalnızlık korkusu yaşayan gençlerde problemli internet kullanımının arttığı ve sosyal kaygılarının arttıkça akıllı telefon ve sosyal ağ kullanım seviyelerinin arttığı bulgularını sunmuşlardır.

Yurdakoş ve Biçer (2019) çalışmalarında amaç olarak sağlık yönetimi bölümünde okuyan öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin akademik ertelemeleri üzerindeki etkisinin ölçülmesini belirlemişlerdir. 2017-2018 Eğitim-öğretim yılında Cumhuriyet Üniversitesi'nde eğitim gören farklı sınıf seviyesinde (1-2-3-4) toplam 122 öğrenci katılmıştır. Nicel olarak yapılan araştırma sonucunda öğrencilerin %51,4'ü internet bağımlısı değil, %45,5'i riskli durumda, %3,2'si ise internet bağımlısı olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda internet bağımlılığının öğrencilerin akademik ertelemeleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu ifade edilmiştir.

Uzun ve Ünal (2018) çalışmasında problemli internet kullanımını etkileyen çeşitli değişkenleri ve problemli internet kullanımı riski taşıyan düşük ve yüksek düzey bireylerin erteleme davranışları arasındaki fark durumunu incelemişlerdir. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Afyon Kocatepe Üniversitesi lisans öğrencisi olan toplam 695 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Elde edilen sonuçlarla problemli internet kullanımının günlük internet kullanım miktarı ve cinsiyete göre farklılık gösterdiği, internet kullanma tecrübesine göre ise farklılık göstermediğini belirtmişlerdir. Problemli internet kullanım riski yüksek ve düşük düzeyde taşıyan kişilerin erteleme davranışlarına bakıldığında aralarında farklılık olduğu belirtilmiştir.

Ekşi ve Çiftçi (2017) çalışmasında ortaöğretim öğrencilerinin problemleri internet kullanımları ile dini inanç ve ahlaki olgunluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçladıklarını ifade etmişlerdir. Nicel olarak yapılan çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmaya 2015-2016 eğitim döneminde İstanbul Beylikdüzü ilçesinde okuyan 389 ortaöğretim öğrencisi katılmıştır. Bulgu olarak ortaöğretim öğrencilerinin ahlaki olgunluklarının problemleri internet kullanımı için önemli bir yordayıcı olduğu, dini inanç düzeylerinin ise problemleri internet kullanımı ile ilişkisi olmadığını belirtmişlerdir.

Meral ve Bahar (2016) çalışmalarının amacını, problemleri internet kullanımına okul türü ve cinsiyetin etkisini belirlemek, psikolojik iyi oluş ve yalnızlığın problemleri internet kullanımının bir yordayıcısı olup olmadığını tespit etmek olarak belirtmişlerdir. Doğu Karadeniz Bölgesinde bir ilçede gerçekleşen çalışmada iki farklı lise türünde eğitim gören 242 öğrenci çalışmaya katılmıştır. 9, 10 ve 11. sınıf öğrencilerinin 109'u kız, 133 'ü ise erkektir. Sonuç olarak problemleri internet kullanımının okul türü ve cinsiyet değişkenlerine göre anlamlı ölçüde değiştiğini tespit etmişlerdir. Psikolojik İyi olma ile yalnızlık puanlarının da problemleri internet kullanımının anlamlı bir yordayıcısı olduğu, psikolojik iyi olmanın problemleri internet kullanımını pozitif yönde yordarken yalnızlığın problemleri internet kullanımını negatif yönde yordadığını belirtmişlerdir.

Kaya, İkiz ve Asıcı (2016) İzmir ile Van illerinde eğitim gören 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencisi olan toplam 538 öğrenci ile çalışmıştır. Bu öğrencilerin 255'i kız, 283'ü ise erkektir. Çalışmalarında amacı öğrencilerin problemleri internet kullanım düzeyleri ile psikolojik semptomları arasındaki ilişkinin incelenmesi olarak belirlemişlerdir. Bunun yanında hem problemleri internet kullanımını hem de psikolojik semptomların öğrencilerinin yatılı/gündüzlü olma durumu ile cinsiyete göre değişip değişmediğini incelemişlerdir. SPSS aracılığıyla analiz yapılan araştırmanın bulgularına göre problemleri internet kullanım düzeyleri ile psikolojik semptomları arasında anlamlı düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Gündüz eğitim gören öğrencilerin problemleri internet kullanım düzeyleri yatılı olarak eğitim görenlere göre daha yüksek çıkarken, yatılı öğrencilerin de olumsuz benlik ve somatizasyon puanlarının gündüz öğrencilerine göre daha yüksek çıktığı belirtilmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin puanların ölçeklerin alt boyutlarına göre değiştiği belirtilmiştir.

Aksoy (2015) yılında çalışmasıyla fen lisesi öğrencilerinin sosyal ağ kullanımı ve internet bağımlılığının demografik özellikleri ile ilişkisini ve öğrencilerin akademik ders başarılarına etkisini amaç edinerek betimsel çalışma yapmıştır. 2014-2015 eğitim öğretim yılında Aydın ilinde Efeler ilçesinde bulunan Aydın Fen Lisesi'nde eğitim gören 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencilerinden toplam 222 kişinin katıldığı araştırmada 118 kız 104 erkek katılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri ile akademik başarıları arasında negatif bir bağ tespit ettiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin sosyal ağ kullanımı arttıkça bağımlılıklarında arttığının ortaya koyulduğu belirtilmiştir.

Taş, Eker ve Anlı (2014) ortaöğretim öğrencilerinin internet ve oyun bağımlılık seviyelerinin okul türü, sınıf seviyesi ve cinsiyete göre anlamlı farklılık olup olmadığını amaç edinen araştırmada örneklem olarak Ordu ili Fatsa İlçesi'nde 2013-2014 eğitim yılında 119 kız 149 erkek olmak üzere toplam 268 kişi seçmişlerdir. Araştırma bulgularına göre iki bağımlılık türünde de cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı ifade edilmiştir. İnternet bağımlılığında okul türüne göre anlamlı farklılıklar ortaya çıkmasına rağmen, oyun bağımlılığında okul türü bakımından anlamlı farklılık bulunmadığını belirtmişlerdir. Sınıf seviyesinde ise anlamlı farklılık olduğu belirtilmiş, 11. sınıf öğrencilerinin bağımlılık düzeylerinin daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Oyun bağımlılığında ise sınıf düzeyinde bir farklılık bulunamadığı ifade edilmiştir.

Derin (2013) çalışmasında lise öğrencilerinin internet bağımlılığını ve öznel iyi oluş ile bazı bireysel değişkenlerle bunların incelenmesini amaçlamıştır. Araştırma grubu olarak Manisa Merkez'de bulunan 4 farklı lise türünden 9, 10, 11, 12. sınıf öğrencileri seçilmiştir. 2011-2012 yılında eğitim gören bu öğrencilerin 335'i erkek, 459'u kız öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmadaki bulgulara göre erkek öğrencilerin kızlara göre, başarısız veya orta seviyedeki öğrencilerin başarılı öğrencilere göre, gelecek beklentileri olumsuz olan öğrencilerin olumlu olan öğrencilere göre internet bağımlılık puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna varıldığını ifade etmiştir. İnternet kullanım süresi arttıkça internet bağımlılığı puanının arttığı da belirtilmiştir.

Gürcan (2010) çalışmasında ergenlerin problemli internet kullanımları ile uyumları arasında düzenli bir ilişkinin olup olmadığının belirlenmesini amaç olarak

belirlemiştir. Araştırmada bağımsız değişken olarak cinsiyet, okul türü ve sınıf seviyesi seçilmiştir. Araştırmaya Konya ilinde merkez ilçesinde eğitim gören 9, 10, 11, 12. sınıf ortaöğretim öğrencileri katılmıştır. Araştırmaya 330 kız, 380 erkek öğrenci katılmıştır. Araştırmanın bulgularına bakıldığında problemli internet kullanım puanları ergenlerde cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği, erkek ergenlerin ortalamaları kızlara göre daha yüksek düzeyde çıktığı belirtilmiştir. Okul türü değişkenine bakıldığında ise problemli internet kullanımının toplam puan ve alt boyutlarında farklılaştığı görülmüştür. Sınıf düzeyinde ise anlamlı düzeyde bir farklılaşma görülmediği belirtilmiştir.

Alan yazında bulunan araştırmalar problemli internet kullanımı, internet bağımlılığı, sosyal medya gibi alanlarda yapılan araştırmaların arttığını göstermektedir. Bununla beraber problemli internet kullanımı farklı değişkenlerle ilişkisi araştırılmıştır. Cinsiyet ve okul türü ile ilgili de araştırmalar yapılmış ve bir çoğunda anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

2.3.1.2. Problemli internet kullanımı ile ilgili yurt dışı araştırmalar

Problemli internet kullanımı ile ilgili modellerden, kriterlerden ve araştırma yapan Goldberg, Davis, Suler, Caplan gibi araştırmacılardan problemli internet kullanımı başlığından bahsedilmiştir. Bu kısımda bazı farklı araştırmalarla ilgili bilgiler verilecektir.

Neverkocich ve diğerleri (2018) yaptıkları çalışmada internetin gençler üzerindeki olumsuz sosyal, psikolojik ve pedagojik etkilerini incelemiştir. 14-19 yaş arası 600'den fazla ergenin katıldığı araştırma sonucunda internet bağımlılığını önleme programlarının tasarlanması ve uygulanması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Machado ve diğerleri (2018) internet bağımlılığının ergenler arasında görülme sıklığını değerlendirmek ve internet bağımlılığı ile ilgili risk olarak kabul edilen davranışları karakterize etmek amacıyla yaptıkları çalışmada 12-16 yaş aralığında 91 ergen öğrenciyle çalışmışlardır. Araştırma sonucunda internet bağımlılığı prevalansının %21 olduğu ve özel okullar ile devlet okulları arasında fark olmadığını belirtmişlerdir. Sonuç olarak çalışmanın ergenler arasında internet bağımlılığı ile davranışsal sorunlar arasında ilişkinin kanıtlarının sunulduğu ve bu sonuçları doğrulamak için gelecekte yapılacak çalışmaların gerektiği belirtilmiştir.

Macur, Kiraly, Maraz, Nagygyörgy ve Demetrovics (2016) Slovenya'da problemli internet kullanımının yaygınlığını ve özelliklerini ortaya koymak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda Slovenya'da yetişkin nüfusun %59.9'unun her gün interneti kullandıklarını ifade etmişlerdir. Yine 20-24 yaş arası kesimin %11'i ve yetişkin nüfusun %3.1'inin problemli internet kullanımı risk altında olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırma sonucuna göre problemli internet kullanıcısı olma riski taşıyanlar daha genç, erkeklerin olma olasılığı daha yüksek olarak ifade edilmiştir. Araştırmada öğrenciler, işsizler, çalışmamış olanlar, bekarlar ve yüksek öğrenim durumunda olanların problemli internet kullanımı ile ilgili bulgular da sunulmuştur. Araştırma sonucunda Slovenya yetişkin nüfusunun %3,1'i, 18-19 yaş arasındaki her 20 Sloven'den 3'ünün problemli internet kullanımı riski altında olduğu belirtilerek, önleme programları ve etkilenen bireylere yönelik tedavilerin genç kuşak için önemli olacağı ifade edilmiştir.

Dufour ve diğerleri (2016) Kanada ve Quebec eyaletindeki ergenlerin internet bağımlılığını cinsiyet faktörü üzerinden araştırmayı amaçlamıştır. 9-11. sınıf öğrencilerinden oluşan 3938 ergenden toplanan verilere göre erkek ergenler kızlardan daha fazla internette zaman harcamaktadırlar. Kızların büyük bir bölümü sosyal ağları yoğun kullanmakta, erkeklerin ise büyük bölümü çevrim içi oyunlar ve yetişkin sitelerini kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Wang ve diğerleri (2011) yaptıkları çalışmada Çin'de bulunan lise öğrencilerinin problemli internet kullanımını ve problemli internet kullanımı açısından potansiyel risk faktörlerini araştırmışlardır. 14296 lise öğrencisi ile yapılan çalışmada bu öğrencilerin 12446 tanesinin internet kullanıcısı olduğu belirtilmiştir. Bu sayının %12,2'si yani 1515 öğrencinin problemli internet kullanıcısı olduğunu ifade etmişlerdir. Problemli internet kullanıcısı olan öğrenciler ile problemli internet kullanıcısı olmayan öğrenciler arasında cinsiyet bakımından bir fark olmadığı belirtilmiştir. Sonuç olarak problemli internet kullanımının lise öğrencileri arasında yaygın olduğu ve önlemek için tedbirlerin alınması gerektiği ifade edilmiştir.

Morahan-Martin ve Schumacher (2003) 277 lisans internet kullanıcısı ile yaptıkları araştırmada yalnızlık ile internet kullanımı ilişkisine baktıklarını ifade etmişlerdir. Sonuçlara göre yalnız bireyler interneti ve e-postayı, yalnız olmayan bireylere göre daha fazla kullanmışlardır. Yalnız bireylerin sergilediği sosyal

davranışlarını sürekli olarak çevrim içi olarak geliştiği ve yalnız bireylerin çevrim içi arkadaş edinme olasılıklarının arttığı ifade edilmiştir. Yalnızlığın interneti olumsuz ruh hallerini değiştirmek için kullanmasının daha olası olduğu ifade edilmiştir.

Yurtdışında yapılan çalışmalarda ergen öğrencilerin problemli internet kullanımları araştırılmış, kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırılması yapılmıştır. Çalışmaların bir çoğunda gençlerin problemli internet kullanımı riski altında olduğu ve önleme çalışmaları yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

2.3.2. Metabilis Öğrenme Stratejileri İle Araştırmalar

2.3.2.1. Metabilis öğrenme stratejileri ile ilgili yurt içi araştırmalar

Vural ve Gündüz (2019) yaptıkları çalışmayla öğretmen adaylarının akademik erteleme davranışları ile bilişsel (metabilis) farkındalık düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmaya 2017-2018 öğretim yılında Trakya Üniversitesi'nde öğrenim gören 241'i kadın 130'u erkek 371 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının akademik erteleme davranışları "orta" düzeyde sergiledikleri ve erkek adayların kadınlara göre anlamlı derecede daha çok akademik erteleme davranışlarına yöneldikleri belirtilmiştir. Bilişsel (metabilis) farkındalık düzeylerine bakıldığında ise öğretmen adaylarının "yüksek" farkındalık düzeyine sahip oldukları, kadın adayların erkeklere göre daha fazla farkındalığa sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bölümlere göre bilişsel (metabilis) farkındalığın farklılık göstermediği çalışmada, isteyerek okuyan öğrencilerin bölümünü istemeyerek okuyanlara göre olumlu bir anlamlı farklılık olduğu ifade edilmiştir. Akademik erteleme ile bilişsel farkındalık arasında düşük düzeyde ve negatif bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında öğretmen adaylarının bilişsel farkındalık düzeylerinin yükseldikçe daha az akademik erteleme davranışları sergiledikleri ifade edilmiştir.

Akkurt (2018) metabilis stratejilerinin uygulandığı ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin çevre tutum ölçeğindeki puan değişimleri ile stratejileri kullanımları arasında anlamlı ilişki olup olmadığını araştırdıkları araştırmayı 60 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Araştırma sonunda metabilis teknikleri kullanma puanları ile çevre tutum ölçeği puanları arasında anlamlı olarak olumlu yönde değişim olduğunu ifade etmiştir.

Oğuz ve Kutlu-Kalender (2018) ortaokul öğrencilerinin üstbilişsel (metabilişsel) farkındalıkları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan çalışmalarında iki boyutunda değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını da incelemişlerdir. Kütahya ilinde eğitim-öğretim gören 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşan 370 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin üstbilişsel (metabilişsel) farkındalık ve öz yeterlik algılarının iyi düzeyde olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca üstbilişsel (metabilişsel) farkındalıkların cinsiyet ve sınıfa göre farklılaştığı, öz yeterlik algılarının ise cinsiyet ve sınıfa göre tüm alt boyutlarda anlamlı farklılıklar olduğu ifade edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin üstbilişsel (metabilişsel) farkındalıkları ile öz yeterlik algıları arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Öztürk (2017) yaptığı çalışmada ortaokul öğrencilerinin üstbilişsel (metabilişsel) farkındalık düzeyleri ile matematik öz yeterlik algısının matematik başarıları üzerindeki etkisini incelemiştir. 2015-2016 eğitim öğretim yılında Konya ili Kadıhanı ilçesinde eğitim gören 680 öğrencinin katıldığı çalışmanın bulgularına göre ortaokulda eğitim gören öğrencilerin üstbilişsel (metabilişsel) farkındalık düzeylerinin cinsiyete, matematik karne notuna ve sınıf seviyesine göre anlamlı olarak farklılaştığı ifade edilmiştir. Ayrıca üstbilişsel (metabilişsel) farkındalık düzeyi ve matematik öz yeterlik algısının matematik başarısında %47 oranında açıklayıcı olduğu dolayısıyla anlamlı etki ettiği ifade edilmiştir.

Aydın ve Yerdelen (2015) yaptıkları çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin biyoloji dersinde kullandıkları üstbiliş (metabilişsel) stratejilerinin başarı hedef yönelimleri ve özyeterlik algıları ile ilişkisini incelemeyi amaçlamışlardır. 281 lise öğrencisinin katıldığı çalışmada üstbiliş (metabilişsel) stratejilerini yordamak için farklı değişkenlerin analiz edildiği ifade edilmiştir. Bu değişkenler cinsiyet, önceki dönem biyoloji dersi akademik başarı puanı, özyeterlik algısı öğrenme yaklaşma hedefleri, öğrenme kaçınma hedefleri, performans yaklaşma ve performans kaçınma hedefleridir. Araştırma bulgularına göre bu değişkenler %50 lik bir kısım olarak metabilş strateji kullanımını açıklamaktadır. Üstbiliş (metabilişsel) stratejileri ile öz-yeterlik, öğrenme yaklaşma, performans kaçınma hedefleri ile cinsiyet değişkenleri ile üstbiliş (metabilişsel) strateji kullanımını anlamlı bir şekilde yorumlamakta olduğu ifade edilmiştir. Kız öğrencilerin üstbiliş (metabiliş)

stratejilerini erkek öğrencilere göre daha fazla biyoloji dersinde kullandıkları belirtilmiştir.

Deniz, Küçük, Cansız, Akgün ve İşleyen (2014) yaptıkları çalışmada lise matematik öğretmen adaylarının metabilîş strateji kullanım farkındalıklarını ve üstbilîşin (metabilîş) boyutları olan bilîşin bilgisi ve bilîşin düzenlenmesini cinsiyete ve sınıf düzeyine göre incelemiştir. 117 öğretmen adayının katıldığı çalışma sonuçlarına bakıldığında üstbilîş (metabilîş) farkındalık puanları ile sınıf düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ifade edilmiştir. Alt boyutlarda yine anlamlı bir farklılık olmadığı belirtilmiştir.

Gayef (2013) yaptığı çalışmada 139 doktora öğrenci ile çalışmayı yürütmüştür. Araştırma sonucunda öğrencilerinin çoğunluğunun metabilîşsel öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri yüksek olarak ifade edilmiştir. Sonuç olarak doktora eğitimi alan öğrencilerin akademik başarılarının üzerinde motivasyonel yönelimlerden metabilîşsel öğrenme stratejilerinin, metabilîşsel adaptasyonlardan esnek ve gerçekleştirilebilir hedefler hiyerarşisi oluşturmanın öne çıkan iki değişken olduğu ifade edilmiştir.

Tüysüz (2013) üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili yaptığı çalışmada öğrencilerin problem çözme becerisine yönelik olarak üstbilîş (metabilîş) düzeylerini belirlemeyi amaçladığını ifade etmiştir. Maraş'ta Bilim ve Sanat Merkezinde 2012-2013 eğitim öğretim döneminde eğitim gören 85 öğrencinin katıldığı çalışmada sonuç olarak üstün yeteneğe sahip öğrencilerin problem çözme becerilerine yönelik üstbilîş (metabilîş) düzeylerinin yüksek olduğu, kız öğrencilerin düzeylerinin erkeklere göre daha iyi olduğu, bireysel yetenekleri fark ettirme programında öğrenim gören öğrencilerin düzeylerinin özel yetenekleri geliştirme programında olan öğrencilere göre daha iyi olduğu ifade edilmiştir.

Akçam (2012) ise ortaokulda öğrenim gören 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerin metabilîş farkındalık düzeylerini farklı alt boyutlarda incelemiştir. 3 özel okul, 2 merkez okul ve 2 tane merkezde olmasına rağmen sosyo-ekonomik düzey olarak daha düşük seviyede olan okulun seçildiği araştırmada Aydın ilinden 462 kız ve 513 erkek öğrencinin katıldığı belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin bilîşüstü (metabilîş) farkındalıkları cinsiyete göre kızlar lehine anlamlı farklılık, sınıf seviyelerinde 6 ve 7. sınıflar lehine anlamlı farklılık, karne notuna göre ise karne

notu 5 olan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olduğu fakat okulun bulunduğu sosyoekonomik çevrenin anlamlı bir etkisinin olmadığı ifade edilmiştir.

Demir ve Kaymak Özmen (2011) yılında yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin algılamış oldukları üstbiliş (metabiliş) düzeylerini belirlemeyi ve bu düzeylerin farklı değişkenler bakımından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirtmeyi amaçladıklarını ifade etmişlerdir. Kafkas Üniversitesinde 4 ayrı fakültede eğitim gören 1745 öğrenci çalışmaya katılmıştır (Kayıp veriler çıktıktan sonra 1083 öğrencinin örnekleme oluşturduğu ifade edilmiştir). Araştırma bulgularında öğrencilerin en yüksek puanı bilişsel (metabiliş) farkındalık alt boyutunda elde ettikleri ifade edilmiştir. Değişkenlere bakıldığında cinsiyete göre üstbiliş (metabiliş) toplam, bilişsel güven ve düşünce kontrol ihtiyacı boyutlarında kız öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirtilmiştir. Fakültelere göre bakıldığında ise bilişsel farkındalık boyutunda İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi lehine anlamlı bir farklılık olduğu ifade edilmiştir. Diğer bir değişken olarak sınıf düzeylerine bakıldığında ise üstbiliş (metabiliş) ölçeğinin tehlike ve kontrol edilemezlik boyutunda beşinci sınıfta eğitim gören öğrencilerin ortalamasının 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerine göre daha düşük olduğu ifade edilmiştir.

Alcı ve Altun (2007) çalışmalarında Anadolu Lisesinde eğitim gören öğrencilerin matematik dersiyle ilgili özdüzenleme ve bilişüstü (metabiliş) becerilerinin cinsiyet, sınıf düzeyi ve alanlara göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırdıklarını ifade etmişlerdir. 314 öğrencinin katıldığı araştırmanın bulgularında cinsiyet ve sınıf düzeyine göre öğrencilerin özdüzenleme ve bilişüstü (metabiliş) becerilerinde anlamlı farklılıklar olduğunu ifade etmişlerdir. Alanlara göre ise anlamlı bir farklılığın bulunmadığını belirtmişlerdir.

Yurtiçinde yapılan metabilişsel stratejiler ile ilgili çalışmalarda ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerine yönelik çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Çalışmaların genelinde kız öğrencilerin metabilişsel stratejilerinin erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

2.3.2.2. Metabiliş öğrenme stratejileri ile ilgili yurt dışı araştırmalar

Lopez, Gomez ve Silva (2018) yaptığı çalışmada Cartagena Üniversitesinde okuyan mühendislik öğrencisi 950 öğrenci üzerinde çalışmışlardır. Araştırma

sonucunda %95 oranında metabilış ile özyeterlilik arasında anlamlı derecede bir istatıksel anlamlılık olduğunu ifade etmişlerdir.

Safitri, İrmawanty, Bachtiar ve Rukman (2018) 210 öğrenci ile yaptığı çalışmada eleştirel dűřünme becerileriyle bilişsel başarı, metabilışsel farkındalıkla bilişsel başarı, metabilışsel farkındalıkla eleştirel dűřünme becerileri ve öğrencilerin metabilışsel farkındalıkları ve eleştirel dűřünme becerileri ile bilişsel başarılarının incelemiş olduklarını ifade etmiştirler. Araştırma sonuçlarına bakıldığında bilişsel başarı ile eleştirel dűřünme becerileri arasında pozitif, bilişsel başarı ile metabilışsel farkındalık arasında pozitif, eleştirel dűřünme becerileri ile metabilışsel farkındalık arasında negatif ve öğrencilerin metabilışsel farkındalıkları ve eleştirel dűřünme becerileri ile bilişsel başarıları arasında artan bir ilişki olduğu ifade edilmiştir.

Menieado (2016) yılında yaptığı çalışmada metabilışsel okuma stratejileri, okuma motivasyonu ve okuduğunu anlama performansları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını araştırmayı amaçladıklarını dile getirmiştir. Araştırma sonucunda metabilışsel okuma stratejileri ile okuduğunu anlama arasında bir ilişki olmadığını ifade etmiştir.

Mesgarani, Shafiee, Ahmadi ve Zare (2013) yaptıkları çalışmada internet bağımlılığı ile metabilışsel değişkenleri, duygusal zeka ve duyum arayışı arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladıklarını ifade etmişlerdir. 129 kişinin katıldığı araştırmada duyum arayışı ile internet bağımlılığı ve duygusal zeka arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmişlerdir. Ancak internet bağımlılığı ile metabilış arasında anlamlı bir ilişki olduğunun gözlendiği ifade edilmiştir. Pozitif inanç ile bilişsel inancın da internet bağımlılığını arttırabileceğini değinilmiştir.

Rahimi ve Katal (2012) yaptıkları çalışmada İran'da üniversite ve lisede yabancı dil eğitimini İngilizce olarak alan öğrencilerin metabilışsel dinleme stratejilerini bilincini araştırdıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya 122 üniversite öğrencisi ve 116 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda üniversite ve lise öğrencilerinin genel olarak bilişsel dinleme stratejileri konusundaki farkındalıklarına, kişisel bilgi ve zihinsel eviri bileşenlerine göre farklı olduklarını ifade etmişlerdir.

Bidi MA, Namdari-Pejman MA, Kareshki ve Ahmadnia Ma (2012) yaptıkları çalışma ile metabilışsel değişkenlerin internet bağımlılığı ve genel sağlık arasındaki

ilişkideki aracılık rolünü değerlendirmeyi amaçladıklarını ifade etmişlerdir. 94 kişinin katıldığı çalışmada sonuçlara bakıldığında metabilisin tüm yönleriyle internet bağımlılığı arasında anlamlı bir pozitif ilişki olduğunu gösterdiğini ifade etmişlerdir. Araştırmanın internet bağımlılığı ile genel sağlık arasındaki ilişkiyi doğruladığı ve metabilisel süreçlerin bu ilişkide olumlu rolü olabileceği ifade edilmiştir.

Landine ve Stewart (1998) yaptıkları çalışma ile metabilis ve belirli kişilik değişkenleri arasındaki ilişkiyi ve akademik başarıda oynadıkları rolü incelemeyi amaçlamışlardır. 12.sınıf öğrencisi 108 öğrencinin katıldığı çalışmanın sonuçlarına göre metabilis, motivasyon, kontrol odağı, özyeterlilik ve akademik ortalama arasında anlamlı pozitif ilişkiler olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca metabiliselliğin ve kişilik değişkenlerinin akademik başarı ile ilgili olduğunu belirtmişlerdir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Ortaöğretim öğrencilerinin problemleri internet kullanımları ile metabilşsel strateji düzeylerinin incelenmesi amaçlandığından nicel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Nicel araştırma desenlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalardır. (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Araştırmada öğrencilerin problemleri internet kullanım düzeyleri, internetin olumsuz sonuç düzeyleri, sosyal fayda/sosyal rahatlık olarak kullanım düzeyleri, aşırı kullanım düzeyleri, metabilşsel strateji düzeyleri puanları araştırılacak olup, bu puanların cinsiyet ve okul türü değişkenine göre bir farklılık gösterip göstermediğini incelenmiştir. Bunun yanı sıra ortaöğretim öğrencilerinin problemleri internet kullanımı ile metabilşsel stratejileri arasındaki ilişki incelenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmada evreni Şanlıurfa merkez ilçelerinde bulunan 2 Fen Lisesi, 28 Anadolu Lisesi, 22 İmam Hatip Lisesi, 17 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 1 Sosyal Bilimler Lisesi, 1 Güzel Sanatlar Lisesi, 1 Spor Lisesinde eğitim-öğretim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem olarak ise Şanlıurfa merkezinde bulunan farklı lise türleri içinden 1 Fen Lisesi, 3 Anadolu Lisesi, 2 İmam Hatip Anadolu Lisesi, 2 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 1 Sosyal Bilimler Lisesi, 1 Spor Lisesi ve 1 Güzel Sanatlar Lisesinden tabakalama yöntemiyle seçilmiş 201'i kız, 215'i erkek olmak üzere toplam 416 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem grubunda yer alan öğrencilerin okul türleri ve cinsiyetlerine ilişkin bilgileri gösterir tablo 3.1.'de aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3.1.

Ortaöğretim öğrencilerinin okul türü ile cinsiyet değişkenine göre dağılım

		Kız	Erkek	Toplam
Okul Türü	Fen Lisesi	23	31	54
	Anadolu Lisesi	45	48	93
	İmam Hatip Lisesi	39	43	82
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	31	44	75
	Sosyal Bilimler Lisesi	24	16	40
	Güzel Sanatlar Lisesi	24	12	36
	Spor Lisesi	15	21	36
Toplam		201	215	416

Tablo 3.1. incelendiğinde araştırmada 7 farklı okul türünden 201'i kız 215'i erkek toplam 416 öğrencinin yer aldığı görülmektedir. Fen Lisesinden 54, Anadolu Lisesinden 93, İmam Hatip Lisesinden 82, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden 75, Sosyal Bilimler Lisesinden 40, Güzel Sanatlar Lisesinden 36 ve Spor Lisesinden 36 öğrenci katılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak 2 ölçek kullanılmıştır. Problemlerle ilgili internet kullanımını belirlemek amacıyla "Problemlerle İlgili İnternet Kullanımı Ölçeği", metabilişsel stratejilerini belirlemek amacıyla da Gündümlenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeği'nin alt faktörü olan "Metabilişsel Stratejiler Ölçeği" kullanılmıştır. Öğrencilerin okul türü ve cinsiyet bilgileri ankette bulunan kişisel bilgiler kısmında verilecek cevaplar ile alınmıştır.

3.3.1. Problemlerle İlgili İnternet Kullanımı Ölçeği (PİKÖ)

Ceyhan, Ceyhan ve Gürçan (2007)'in geliştirdiği "Problemlerle İlgili İnternet Kullanımı Ölçeği" kişilerin problemlerle ilgili internet kullanım davranışlarını belirlemek amacıyla tasarlanmıştır. Toplam 33 maddede 5'li likert tipinde hazırlanan ölçeğin yanıtları "Hiç Uygun Değil", "Nadiren Uygun", "Biraz Uygun", "Oldukça Uygun" ve "Tamamen Uygun" seçeneklerinden oluşmaktadır. Ölçeğin üç alt faktörü bulunmaktadır. Bu üç faktör: "internetin olumsuz sonuçları", "sosyal fayda / sosyal rahatlık" ve "aşırı kullanım" faktörleridir. Anket sonucunda yüksek puan alınması problemlerle ilgili internet kullanımının fazlalığını, sağlıksız bir internet kullanımını ve kişinin yaşamını olumsuz etkilediği söylenebilir. Faktör analizi sonucunda 33 maddelik PİKÖ ölçeğinin ilk faktörü olan "İnternet'in olumsuz sonuçları" tek başına varyansın %25,36'sını açıklamakta ve 17 maddeden oluşmaktadır. Bu faktörde yer

alan maddelerin faktör yük değerleri 0.75 ile 0.51 arasında belirtilmiştir. İkinci faktör olan "Sosyal fayda / sosyal rahatlık" faktörü 10 maddeden oluşmakta ve tek başına varyansın %14,62'sini açıklamaktadır. "Sosyal fayda / sosyal rahatlık" faktöründe yer alan maddelerin faktör yükü değerlerine bakıldığında ise 0.73 ile 0.50 arasında olduğu belirtilmiştir. Üçüncü ve son faktör olan "aşırı kullanım" faktörü ise 6 maddeden oluşan faktör tek başına varyansın %8.98'ini açıklamaktadır. Maddelerin 2'si olumlu (tersten puanlanan), diğer 4 madde ise olumsuz anlamda ifadelendirilmiştir. Faktörde yer alan maddelerin faktör yükü değerlerinin ise 0.66 ve 0.52 arasında olduğu belirtilmiştir. Ölçekte bulunan 33 maddenin cevaplanması sonucunda iç tutarlık katsayısının (α) 0.95 olduğunu belirtmişlerdir. 3 faktörden oluşan ölçeğin 1. faktörü olan "internetin olumsuz sonuçları"nın iç tutarlık kat sayısı 0.94, 2. faktör olan "sosyal fayda/sosyal rahatlık" faktörünün iç tutarlık kat sayısı 0.85 ve son faktör olan "aşırı kullanım" faktörünün iç tutarlık kat sayısının 0.75 olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuçlar ölçeğin iç tutarlık açısından yüksek ve güvenilir olduğunu belirtmektedir (Ceyhan ve diğerleri, 2007). Bu çalışmada iç tutarlık katsayısı (α), problemlili internet kullanımı için 0.93, internetin olumsuz sonuçları için 0.81, sosyal fayda/sosyal rahatlık alt faktörü için 0.91 ve aşırı kullanım alt boyutu için 0.66 olarak hesaplanmıştır.

Öğrencilerin verdiği cevapların yorumlanması için beşli derecelendirme ortalamaların karşılık geldiği aralıklar aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Tablo 3.2.

Ortalamaların Yorumlanması Kullanılan Değerler

Puan aralığı	Dereceleme	Yorum
1,00 - 1,80	Hiç Uygun Değil	Sağlıklı İnternet Kullanımı
1,81 - 2,60	Nadiren Uygun	Dikkat Edilmesi Gereken Kullanım
2,61 - 3,40	Biraz Uygun	Riskli İnternet Kullanımı
3,41 - 4,20	Oldukça Uygun	Sağlıksız İnternet Kullanımı
4,21 - 5,00	Tamamen Uygun	Aşırı Sağlıksız İnternet Kullanımı (Hastalık Düzeyi)

Tablo 3.2. incelendiğinde öğrencilerin verdiği cevaplar beşli derecelendirme sisteminde yorumlanmıştır. Hiç uygun değil (1,00-1,80) yorum olarak sağlıklı internet kullanımı, nadiren uygun (1,81-2,60) yorum olarak dikkat edilmesi gereken kullanım, biraz uygun (2,61-3,40) riskli internet kullanımı, oldukça uygun (3,41-4,20) sağlıksız internet kullanımı, tamamen uygun (4,21-5,00) seçeneği ise aşırı sağlıksız internet kullanımı (hastalık düzeyi) olarak yorumlanmıştır.

3.3.2. Metabilişsel Stratejiler Ölçeği

Büyüköztürk ve diğerleri (2007)'nin geliştirdiği Güdülenme ve Öğrenme Stratejiler ölçeğinin öğrenme stratejilerinin bilişsel ve kaynak yönetimi ile beraber 3 ana faktörlerinden biri metabilişsel stratejiler ölçeğidir. Güdülenme ve Öğrenme Stratejiler ölçeği toplamda 63 maddeden oluşmasına rağmen metabilişsel stratejiler ölçeği 1 tanesi ters madde olmak üzere toplam 11 maddeden oluşmaktadır. 7'li derecelendirme ölçeğidir. Ölçekte bulunan maddelere doğruluk derecesine göre kesinlikle yanlış ise 1, kesinlikle doğru ise 7 işaretlemeleri istenmektedir. Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri ölçeğinin alt boyutu olan Metabiliş Ölçeği'nin 9. sınıflar için yapılan güvenirlik analiz sonuçları Cronbach Alfa güvenirlik kat sayısı 0,79 olarak belirtilmiştir. (Büyüköztürk ve diğerleri, 2007). Maddelerin faktör yük değerleri 0,24 ile 0,63 arasında değişmektedir (Deniz, 2017). Bu çalışmada iç tutarlık katsayısı (α), metabilişsel stratejiler ölçeği için 0.83 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 1.3.

Metabilişsel Stratejiler Ölçeğinde Ortalamaların Yorumlanmasında Kullanılan Değerler

Puan aralığı	Düzy	Yorum
1-00 - 2,80	Alt Düzy	Kesinlikle Yardıma İhtiyaç ve Destek Duyan Düzy
2,81 - 5,20	Orta Düzy	Geliştirilmeye ve Desteğe İhtiyaç Duyan Düzy
5,21-7,00	Üst Düzy	Devamlılığın Sağlanması ve Yeniliklerin Uygulanması İçin Desteklenmesi Gereken Düzy

Tablo 3.3. incelendiğinde Metabilişsel Stratejiler Ölçeği 3 düzye göre yorumlanmıştır. Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri ölçeğinin yorumlanması için yüzdelikler %0-%30 arası alt düzy, %30-%70 arası orta düzy ve %70 üstü üst düzy olarak belirtilmiştir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2007). Bu çalışmada da %0-%30 arasına denk gelen 1,00-2,80 arası alt düzy, %30-%70 arasına denk gelen 2,81-5,20 orta düzy ve %70 üzerine denk gelen 5,21-7,00 ise üst düzy olarak yorumlanmıştır. Alt, orta ve üst düzy grupların yorumlamaları da sırasıyla kesinlikle yardıma ihtiyaç ve destek duyan düzy, geliştirilmeye ve desteğe ihtiyaç duyan düzy ile devamlılığın sağlanması ve yeniliklerin uygulanması için desteklenmesi gereken düzy olarak belirlenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada verileri toplamak amacıyla farklı okul türlerinde tabakalı örnekleme grubunda bulunan ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerine "Problemli İnternet Kullanım Ölçeği" ile "Metabilişsel Stratejiler Ölçeği" uygulanmıştır. Uygulama öncesinde ölçeklerle ilgili bilgiler araştırmacı tarafından verilmiş, her bir uygulama 20-25 dakika sürmüştür. Uygulama esnasında bir sorun yaşanmamıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Çalışmanın ilk aşamasında ölçeklerin doğru doldurulup, doldurulmadığı kontrol edilmiştir. 451 katılımcıdan elde edilen verilerin 35 tanesi yanlış veya eksik doldurulduğundan değerlendirmeye alınmayarak 416 öğrenciden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Aşırı kullanım alt boyutunda 2 madde tersten puanlanmıştır.

Bağımsız değişken olarak araştırmada cinsiyet ve okul türü belirlenmiştir. Bu değişkenlere göre araştırılacak bağımlı değişkenler ise problemli internet kullanımı ve metabilişsel stratejilerdir. Araştırma verilerinin analizinde 1. ve 2. alt problemler problemli internet kullanımı ve alt boyutları internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda/sosyal rahatlık, aşırı kullanım ile metabilişsel strateji düzeylerinin belirlenmesi için betimsel istatistikler kullanılmıştır. Araştırmanın 3. alt probleminde ölçek sonuçlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t-testi kullanılmıştır. Araştırmanın 4. alt probleminde okul türüne göre anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için Anova testi yapılmıştır. Son alt problemde ise problemli internet kullanımı ile metabilişsel stratejiler arasındaki ilişkiyi incelemek için pearson korelasyon testi yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği ve Metabilişsel Stratejiler Ölçeği'nden alınan puanlara ilişkin betimsel istatistiklere, veri analizi sonucu elde edilen bulgulara ve bu bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlara yer verilmiştir. Bulgular alt problemlere göre sırasıyla belirtilmiştir.

4.1. 1. ve 2. Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmada uygulanan ankete ilişkin birinci ve ikinci alt problemlere ait ölçekler ve alt boyutlar ile ilgili betimsel istatistikler aşağıdaki tablolarda sunulmuştur. Ortaöğretim öğrencilerinin problemlı internet kullanımı, internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda/sosyal rahatlık, aşırı kullanım ve metabilişsel strateji düzeyleri tablolarda sunulmuştur.

Tablo 2.1.

Ölçeklere ve Alt Boyutlara Ait Betimsel İstatistikler

	N	$\bar{X}$	Ss
Problemlı İnternet Kullanımı	416	2,22	0,78
İnternet'in Olumsuz Sonuçları Faktörü	416	2,00	0,85
Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık Faktörü	416	2,20	0,89
Aşırı Kullanım Faktörü	416	2,85	0,90
Metabilişsel Stratejiler	416	4,79	1,19

Tablo 4.1. incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin problemlı internet kullanımı ölçeğinde aldığı puan ortalamalarının 2,22, ölçeğin alt faktörleri olan internetin olumsuz sonuçları puanlarının 2,00, sosyal fayda / sosyal rahatlık faktöründe 2,20, aşırı kullanım faktöründe ise 2,85 olduğu belirlenmiştir. Problemlı internet kullanımı, internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda / sosyal rahatlık boyutlarında dikkat edilmesi gereken kullanım olduğu görülmüştür. Aşırı kullanım

alt boyutunda ise riskli internet kullanımı düzeyinde olduğu ortaya çıkmıştır. Metabilişsel stratejiler ölçeğinde puanları 4,79 olarak belirlenmiştir. Metabiliş stratejiler ölçeği puanının ise geliştirilmeye ve desteğe ihtiyaç duyulan düzeyde olduğu görülmüştür.

4.2. 3. Alt Probleme Ait Bulgular

Problemli internet kullanımı, internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda/sosyal rahatlık, aşırı kullanım ve metabilişsel strateji ölçeklerinde cinsiyete göre bulguları gösterir tablolar aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 4. 2.

Cinsiyet değişkenine göre toplam puanlarına ait bulgular

	Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	t	P	η ²
Problemli İnternet Kullanımı	Kız	201	69,69	25,47				
	Erkek	215	76,72	25,90	414	-2,78	.006*	.01
İnternet Olumsuz Sonuçları	Kız	201	32,18	14,02				
	Erkek	215	35,93	14,82	414	-2,64	.009*	.01
Sosyal fayda / sosyal rahatlık	Kız	201	20,65	9,04				
	Erkek	215	23,40	8,62	414	-3,17	.002*	.02
Aşırı kullanım	Kız	201	16,85	5,32				
	Erkek	215	17,38	5,50	414	-0,98	.323	

*p<.05

Tablo 4.2. incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin problemli internet kullanım puan ortalamaları kız öğrencilerde 69,69, erkek öğrencilerde ise 76,72, problemli internet kullanımının birinci alt faktörü olan internetin olumsuz sonuçları puan ortalamalarının kız öğrencilerin 32,18, erkek öğrencilerin ise 35,93, problemli internet kullanımının ikinci alt faktörü olan sosyal fayda / sosyal rahatlık faktöründe kız öğrencilerinin puan ortalamalarının 20,65 erkek öğrencilerin ise 23,40, son alt faktör olan aşırı kullanım faktöründe kız öğrencilerinin ortalama puanlarının 16,85, erkek öğrencilerin ise 17,38 olduğu belirlenmiştir. Yapılan t-testi sonucunda ortalamalar arasındaki istatistiksel fark aşırı kullanım alt boyut haricinde .05

düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Buna göre erkek öğrencilerin problemlili internet kullanım puan ortalamaları, internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda/sosyal rahatlık puanları kız öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Etki değeri büyüklüklerine bakıldığında problemlili internet kullanımı puanları ($\eta^2 = 0,01$) üzerinde düşük düzeyde, internetin olumsuz sonuçları için ($\eta^2 = 0,01$) düşük düzeyde, sosyal fayda / sosyal rahatlık alt boyutunda ($\eta^2 = 0,02$) düşük düzeyde etki büyüklüğü görülmüştür. Aşırı kullanım boyutunda ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 4.3.

Metabilişsel stratejilerin cinsiyet değişkenine göre toplam puanlarına ait bulgular

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	Sd	t	P	η^2
Metabilişsel stratejiler	Kız	201	55,29	13,10				
	Erkek	215	50,40	12,86	414	3,84	.000*	.03

*p<.05

Metabilişsel stratejiler ölçeği ile elde edilen sonuçlara baktığımızda tabloya göre kız öğrencilerin ortalama puanları 55,29, erkek öğrencilerin ise 50,40'tır. Yapılan t-testi sonucunda ortalamalar arasındaki fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Etki değeri büyüklüğüne bakıldığında metabilişsel stratejiler puanları için ($\eta^2 = 0,03$) düşük düzeyde etki büyüklüğü görülmüştü. Buna göre kız öğrencilerin metabilişsel stratejiler ortalama puanları erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

4.3. 4. Alt Probleme Ait Bulgular

Okul türüne göre problemlili internet kullanımı, internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda / sosyal rahatlık, aşırı kullanım ve metabilişsel stratejiler puanları aşağıda tablolarda sunulmuştur. Çıkan sonuçlar arasında anlamlı fark olup olmadığına bakmak için puanlar için ayrı ayrı tek yönlü varyans analizi yapılarak tablolarda sunulmuştur.

Tablo 4.4.

Problemli internet kullanımının okul türü değişkenine göre puanlarına ait bulgular

Okul Türü	N	$\bar{X}$	ss
Fen Lisesi (1)	54	2,14	0,73
Anadolu Lisesi (2)	93	2,27	0,74
İmam Hatip Lisesi (3)	82	1,97	0,63
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (4)	75	2,36	0,86
Sosyal Bilimler Lisesi (5)	40	2,43	0,90
Güzel Sanatlar Lisesi (6)	36	2,07	0,77
Spor Lisesi (7)	36	2,38	0,82

Tablo 4.4.'e bakıldığında Fen Lisesi öğrencilerinin problemli internet kullanımı puan ortalamaları 2,14, Anadolu Lisesi öğrencilerinin 2,27, İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin 1,97, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin 2,36, Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin 2,43, Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin 2,07 ve Spor Lisesi öğrencilerinin 2,38 olduğu gözlenmiştir. Tüm lise türlerinin almış oldukları ortalama puanlar dikkat edilmesi gereken internet kullanımı olarak yorumlanmıştır.

Okul türleri açısından farkın anlamlı olup olmadığına bakmak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tablo 4.5.'de varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.5.

Problemli internet kullanımının okul türüne göre tek yönlü varyans analiz sonuçları

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P	Fark Olan Gruplar	η^2
Problemli İnternet Kullanımı	Gruplar Arasında	11901,82	6	1983,64	3,04	,006		.04
	Gruplar İçinde	266649,71	409	651,96			2- 3, 3 - 4, 3 - 5, 3 - 7, 5 - 6	
	Toplam	278551,54	415					

Tablo 4.5. incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerin problemli internet kullanım düzeyleri ve okul türü değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla yapılan tek yönlü Anova testi sonucunda problemli internet kullanımı ile okul türü arasında tespit edilen farkın anlamlı olduğu görülmüştür (F: 3,04; $p < 0.05$). Etki değeri büyüklüğüne bakıldığından problemli internet kullanımını puanları için ($\eta^2 = 0.04$) düşük düzeyde etki büyüklüğü görülmüştür. İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin almış oldukları puanların Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin almış oldukları puanların Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur.

Tablo 4.6.
İnternetin olumsuz sonuçları alt faktörünün okul türü değişkenine göre puanlarına ait bulgular

Okul Türü	N	$\bar{X}$	ss
Fen Lisesi (1)	54	1,96	0,79
Anadolu Lisesi (2)	93	2,04	0,81
İmam Hatip Lisesi (3)	82	1,77	0,67
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (4)	75	2,16	0,97
Sosyal Bilimler Lisesi (5)	40	2,14	0,98
Güzel Sanatlar Lisesi (6)	36	1,81	0,82
Spor Lisesi (7)	36	2,22	0,91

Tablo 4.6. incelendiğinde problemli internet kullanımının alt faktörlerinden olan internetin olumsuz sonuçlarında Fen Lisesi öğrencilerinin puan ortalamaları 1,96, Anadolu Lisesi öğrencilerinin 2,04, İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin 1,77, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin 2,16, Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin 2,14, Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin 1,81, Spor Lisesi öğrencilerinin ise 2,22 olduğu belirlenmiştir. İnternetin olumsuz sonuçları alt faktöründe İmam Hatip Lisesi haricinde tüm liselerde ortalama puanlar dikkat edilmesi gereken kullanımı ifade etmektedir. İmam Hatip Lisesi okul türündeki puanlar ise sağlıklı internet kullanımı olarak yorumlanmaktadır.

Okul türleri açısından farkın anlamlı olup olmadığına bakmak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tablo 4.7.'de varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.7.

İnternetin olumsuz sonuçları alt faktörünün okul türüne göre tek yönlü varyans analiz sonuçları

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P	Fark Olan Gruplar	η^2
İnternetin Olumsuz Sonuçları Faktörü	Gruplar Arasında	2942,92	6	490,49	2,36	,030		0.03
	Gruplar İçinde	84870,58	409	207,51			2 - 3, 3 - 4, 3 - 5, 3- 7, 4 - 6, 6 - 7	
	Toplam	87813,50	415					

Tablo 4.7. incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerin internetin olumsuz sonuçları alt faktöründeki düzeyleri ile okul türü değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla yapılan tek yönlü Anova testi sonucunda internetin olumsuz sonuçları ile okul türü arasında tespit edilen farkın anlamlı olduğu görülmüştür (F: 2,36; $p < 0.05$). Etki değeri büyüklüğüne bakıldığından internetin olumsuz sonuçları puanları için ($\eta^2 = 0.03$) düşük düzeyde etki büyüklüğü görülmüştür. İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin puanlarının, Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Spor Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin puanlarının Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.8.

Sosyal fayda / sosyal rahatlık alt faktörünün okul türü değişkenine göre puanlarına ait bulgular

Okul Türü	N	X	Ss
Fen Lisesi (1)	54	1,97	0,76
Anadolu Lisesi (2)	93	2,23	0,86
İmam Hatip Lisesi (3)	82	1,99	0,79
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (4)	75	2,35	0,96
Sosyal Bilimler Lisesi (5)	40	2,50	1,05
Güzel Sanatlar Lisesi (6)	36	2,11	0,90
Spor Lisesi (7)	36	2,43	0,86

Tablo 4.8. incelendiğinde sosyal fayda / sosyal rahatlık alt faktöründe puanlara bakıldığında Fen Lisesi öğrencilerinin 1,97, Anadolu Lisesi öğrencilerinin 2,23, İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin 1,99, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin 2,35, Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin 2,50, Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin 2,11 ve Spor Lisesi öğrencilerinin 2,43 ortalama puanlara sahip olduğu bulgulara belirlenmiştir. Sosyal fayda / sosyal rahatlık alt boyutunda okul türlerinin tümünün puanları dikkat edilmesi gereken kullanım düzeyini ifade etmektedir.

Okul türleri açısından farkın anlamlı olup olmadığına bakmak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tablo 4.9.'da varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.9.
Sosyal fayda/ sosyal rahatlık alt faktör puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P	Fark Olan Gruplar	η^2
Sosyal Fayda / Sosyal Rahatlık Faktörü	Gruplar Arasında	1414,92	6	235,82	3,04	,006	1 -4, 1 -5, 1 -7, 3 - 4, 3 - 5, 3 - 7,	,04
	Gruplar İçinde	31661,77	409	77,41				
	Toplam	33076,69	415					

Tablo 4.9. incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerin sosyal fayda / sosyal rahatlık alt faktör puan düzeyleri ve okul türü değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla yapılan tek yönlü Anova testi sonucunda sosyal fayda / sosyal rahatlık alt faktörü ile okul türü arasında tespit edilen farkın anlamlı olduğu görülmüştür (F: 3,04; $p < 0.05$). Etki değeri büyüklüğüne bakıldığında sosyal fayda / sosyal rahatlık puanları için ($\eta^2 = 0.04$) düşük düzeyde etki büyüklüğü görülmüştür. Fen Lisesi ile İmam Hatip öğrencilerinin puanlarının Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Spor Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.10.

Aşırı kullanım alt faktörünün okul türü değişkenine göre puanlarına ait bulgular

Okul Türü	N	$\bar{X}$	Ss
Fen Lisesi (1)	54	2,95	0,93
Anadolu Lisesi (2)	93	3,00	0,85
İmam Hatip Lisesi (3)	82	2,48	0,78
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (4)	75	2,95	0,93
Sosyal Bilimler Lisesi (5)	40	3,15	0,93
Güzel Sanatlar Lisesi (6)	36	2,71	0,90
Spor Lisesi (7)	36	2,76	0,91

Tablo 4.10.'a bakıldığında problemli internet kullanımı ölçeğinin son faktörü olan aşırı kullanım faktöründe Fen Lisesi öğrencilerinin 2,95, Anadolu lisesi öğrencilerinin 3,00, İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin 2,48, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin 2,95, Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin 3,15, Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin 2,71 ve Spor Lisesi öğrencilerinin 2,76 ortalama puana sahip oldukları bulgu olarak edinilmiştir. Aşırı kullanım alt boyutunda ortalama puanlara bakıldığında İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin kullanım düzeyleri dikkat edilmesi gereken kullanım düzeyinde iken diğer lise türlerinde riskli kullanım düzeyinde olduğu görülmüştür.

Okul türleri açısından farkın anlamlı olup olmadığına bakmak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tablo 4.11.'de varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.11.

Aşırı kullanım alt faktör puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P	Fark Olan Gruplar	η^2
Aşırı Kullanım Faktörü	Gruplar Arasında	683,19	6	113,87	4,05	,001		,05
	Gruplar İçinde	11499,06	409	28,12			1 - 3, 2 - 3, 3 - 4, 3 - 5, 5 - 6,	
	Toplam	12182,25	415					

Tablo 4.11. incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin aşırı kullanım düzeyleri ve okul türü değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla yapılan tek yönlü Anova testi sonucunda aşırı kullanım ile okul türü arasında tespit edilen farkın anlamlı olduğu görülmüştür (F: 4,05; $p < 0.05$). Etki değeri büyüklüğüne bakıldığından aşırı kullanım puanları için ($\eta^2 = 0.05$) düşük düzeyde etki büyüklüğü görülmüştür. Problemler internet kullanımının son alt faktörü olan aşırı kullanım faktöründe İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Ayrıca Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin puanlarının Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir.

Tablo 3.

Metabilişsel stratejilerin okul türü değişkenine göre puanlarına ait bulgular

Okul Türü	N	$\bar{X}$	ss
Fen Lisesi (1)	54	4,83	1,17
Anadolu Lisesi (2)	93	4,61	1,16
İmam Hatip Lisesi (3)	82	5,11	1,12
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (4)	75	4,70	1,32
Sosyal Bilimler Lisesi (5)	40	4,62	1,43
Güzel Sanatlar Lisesi (6)	36	4,90	0,91
Spor Lisesi (7)	36	4,75	1,13

Tablo 4.12.'ye bakıldığında metabilişsel stratejiler ölçeğine verilen cevaplar doğrultusunda Fen Lisesi öğrencilerinin ortalama puanlarının 4,83, Anadolu Lisesi öğrencilerinin 4,61, İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin 5,11, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin 4,70, Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin 4,62, Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin 4,90, Spor Lisesi öğrencilerinin ise 4,75 olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Metabilişsel stratejiler ölçeği ortalama puanlarına bakıldığında tüm liselerin orta düzeyde olduğu ve geliştirilmeye ve desteğe ihtiyaç duyan grupta yer aldığı belirlenmiştir. İmam Hatip Lisesi öğrencileri ise üst düzeye en yakın grup olarak belirlenmiştir.

Okul türleri açısından farkın anlamlı olup olmadığına bakmak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tablo 4.13.'de varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.13.

Metabilişsel stratejiler ölçek puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Metabilişsel Stratejileri	Gruplar Arasında	1644,70	6	274,12	1,58	,149
	Gruplar İçinde	70596,21	409	172,61		
	Toplam	72240,91	415			

Tablo 4.13. incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerin metabilişsel strateji düzeyleri ve okul türü değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla yapılan tek yönlü Anova testi sonucunda problemli internet kullanımı ile okul türü arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Buna göre metabilişsel stratejileri puan ortalamaları okul türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

4.4. 5. Alt Probleme Yönelik Bulgular

Problemli internet kullanımı ile metabilişsel stratejiler arasındaki ilişkiye ait bulgular tablolarda belirtilmiştir.

Tablo 4.14

Problemli İnternet Kullanımı ile Metabilişsel Stratejiler Arasındaki İlişki

	Metabilişsel Stratejiler	
Problemli İnternet Kullanımı	r	-.284**
İnternetin Olumsuz Sonuçları	r	-.242**
Sosyal Fayda / Sosyal Rahatlık	r	-.266**
Aşırı Kullanım	r	-.241**

** p<0.01

Tablo 4.14. incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin problemlı internet kullanımı ile metabilışsel stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi için pearson korelasyon tekniği kullanılmıştır. Analizler sonucunda problemlı internet kullanımı ile metabilışsel stratejiler arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = -.284, p < .01$). İnternetin olumsuz sonuçları alt boyutu ile metabilışsel stratejiler arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($r = -.242, p < .01$). Sosyal fayda / sosyal rahatlık alt boyutu ile metabilışsel stratejiler arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = -.266, p < .01$). Aşırı kullanım alt boyutu ile metabilışsel stratejiler arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki grlmştr ($r = -.241, p < .01$).

BÖLÜM V

TARTIŞMA

5.1. Bulgulara İlişkin Genel Tartışmalar

Bu bölümde, çalışmanın örneklemini olan ortaöğretim öğrencilerinin problemli internet kullanımı ile alt boyutları olan internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda / sosyal rahatlık, aşırı kullanımına ait sonuçlar ile ortaöğretim öğrencilerinin metabilişsel stratejilerine ait puanlar ile problemli internet kullanımı ile ilişkisi ele alınarak ilgili araştırmalar ışığında yorumlanmış ve tartışılmıştır.

Problemli internet kullanımı, internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda / sosyal rahatlık boyutlarında dikkat edilmesi gereken kullanım olduğu görülmüştür. Aşırı kullanım alt boyutunda ise riskli internet kullanımı düzeyinde olduğu ortaya çıkmıştır. Türkoğlu (2013) yaptığı çalışmada lise öğrencilerinin problemli internet kullanım ortalamaları 1,92 düzeyinde olduğunu belirtmiş, ortalama bu çalışmada kullandığımız dikkat edilmesi gereken kullanım aralığına denk gelmektedir. Türkoğlu (2013)'nın yaptığı çalışmada verdiği maddelerin ortalaması ışığında internetin olumsuz sonuçları (1,85), sosyal fayda / sosyal rahatlık (2,08) alt boyutlarında belirtilen ortalamalara sahip olduğu belirlenmiştir. Ortalamalar, bu çalışmada yorumlanan dikkat edilmesi gereken kullanım aralığına, aşırı alt kullanım boyutunda (2,63) ise yorum düzeyi riskli internet kullanımına denk gelmektedir. Bu sonuçlar çalışmamız ile benzerlik göstermektedir. Lise öğrencilerinin internet kullanımında dikkat etmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Ata, Akpınar ve Kelleci (2011), üniversite öğrencilerine yönelik yaptığı çalışmada problemli internet kullanım ölçeği puan ortalamalarının orta düzeyin altında bulmasına rağmen öğrencilerin riskli bir grubu oluşturduklarını belirtmiştir. Bu sonuç çalışma ile

benzerlik göstermektedir. Bu araştırma, problemli internet kullanımı durumunun sadece lisede değil ileri yaşıta da sorun olabileceğini gösterebilir.

Metabiliş stratejiler ölçeği puanının orta noktanın biraz üstünde gelişmeye ve desteğe ihtiyaç duyulan düzeyde olduğu görülmüştür. Aydın ve Yerdelen (2015), yaptıkları çalışmada lise öğrencilerinin metabiliş stratejileri kullanma düzeylerinin orta noktanın biraz üstünde (4.49) bir değere sahip olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma bu çalışmayla benzerlik göstermektedir. Lise grubunda benzerlik gösteren bu sonuçlar, ortaokul döneminde öğrencilerin ortalama bir üstbiliş farkındalığı kazandığını gösterebilir.

Cinsiyet değişkeninde problemli internet kullanımının farklılaştığı görülmüştür. Erkek ortaöğretim öğrencilerinin problemli internet kullanımı toplam , internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda / sosyal rahatlık puanlarının kız öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir. Aşırı kullanım alt boyutunda ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Alan yazın incelendiğinde aşırı kullanım boyutu dışında benzer sonuçlar görülmektedir. Gürcan (2010) yaptığı çalışmada internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda / sosyal rahatlık, aşırı kullanım ve problemli internet kullanımında ergen erkeklerin puan ortalamalarını ergen kızlara göre daha yüksek bulduğunu ifade etmiştir. Meral ve Bahar (2016) yaptıkları çalışmada cinsiyetin problemli internet kullanımını etkilediğini belirterek erkek öğrencilerin puanlarının kız öğrencilerin puanlarından yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Yörük ve Taylan (2018) ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik yaptıkları çalışmada erkeklerin kız öğrencilere göre daha fazla problemli internet kullanıcı sınıflarında olduğunu ifade etmişlerdir. Zorbaz ve Tuzgöl Dost (2014) yaptıkları çalışma sonuçlarına göre erkek lise öğrencilerinin problemli internet kullanım düzeylerinin kız lise öğrencilerine göre daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Zorbaz (2013) yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin problemli internet kullanım seviyelerinin kız öğrencilere göre anlamlı farklılığa sahip olduğu ve daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Derin (2013) lise öğrencilerinin internet bağımlılığı üzerine yaptıkları çalışmada erkek öğrencilerin puan ortalamalarının kız öğrencilerine göre yaklaşık 3 kat daha fazla olduğunu ifade etmiştir. Erkek öğrencilerin ortalamalarının yüksek çıkması erkek öğrencilerin internete daha kolay erişebilme imkanlarıyla ilişkili olabilir. İnternet kafe ya da arkadaş ortamlarında erkek öğrencilerin daha fazla internet erişimine sahip olduğu dolayısıyla daha fazla internet kullandıkları

düşünülebilir. Yine erkek öğrencilerin sanal oyunlara daha fazla ilgili duyması sebebiyle problemlili internet kullanımı ile ilgili ortalamaları kız öğrencilerden daha yüksek çıkmış olabilir. Araştırmada elde edilen kız ve erkek öğrencilerin diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmasına rağmen aşırı kullanım alt faktöründe anlamlı farklılık bulunmaması maddeler incelendiğinde internetin bir iletişim aracı haline gelmesi, mesajlaşma programları ve sosyal medya kullanımından kaynaklandığı düşünülebilir.

Alt boyutlar veya toplamda farklı sonuçlar bulunan çalışmalar da bulunmaktadır. Ceyhan (2011) yaptığı çalışmada problemlili internet kullanımının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığını ifade etmiştir. Kaya, İkiz ve Asıcı (2016) Fen lisesi öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada problemlili internet kullanımının alt boyutu olan sosyal fayda / sosyal rahatlıkta erkek öğrencilerin puan ortalamalarının kız öğrencilerden daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirtmişlerdir. Cinsiyete göre farklı sonuçların çıkmasının nedeni çalışmaların yapıldığı örneklemden kaynaklandığı düşünülebilir. Farklı sosyo-kültürel özellikler farklı sonuçlar doğurabilmektedir. Araştırmaya katılan okul türlerinin de sonucu etkilediği düşünülebilir.

Bulgular incelendiğinde ortaöğretim kız öğrencilerinin metabilışsel strateji puanlarının erkek öğrencilere göre sonuçlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında yapılan çalışmalar benzer sonuçlar göstermektedir. Aydın ve Yerdelen (2015) yaptıkları çalışmada lisede kız öğrencilerin biyoloji dersinde erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeyde üstbilış/metabilış stratejiler kullandıklarını ifade etmişlerdir. Alıcı ve Altun (2007) lise öğrencilerine yönelik olarak matematik dersine yönelik bilışüstü becerilerinde kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olduğunu ifade etmiştir. Demir ve Özmen (2011) üniversite öğrencilerine yönelik yaptıkları çalışmada üstbilış / metabilış düzeylerinde kız öğrencilerinin erkek öğrencilerden daha yüksek düzeyde puana sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Kılınç ve Doğan (2014) ortaokul 7. ve 8. sınıflara yönelik yaptıkları çalışmada kız öğrencilerin bilışüstü farkındalıklarının erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu, internet bağımlılığında ise erkek öğrencilerin ortalamalarının kız öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu ifade etmiştir. Kız öğrencilerin metabilışsel stratejilerde anlamlı düzeyde yüksek ortalamaya sahip olmaları kız öğrencilerinin eğitim ortamında daha düzenli

bir süreç izlemeleri, ödevlerini takip konusunda daha fazla özen göstermeleri ve derse daha hazırlıklı bir şekilde gelmeleri ile açıklanabilir. Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre görev ve sorumluluklarını yapmanın önemini özellikle lise çağında daha belirgin gösterdikleri için bu alanda yüksek puana sahip olabilirler. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha erken ergenlik sürecine girip tamamlamaları bu durumu etkileyen faktörlerden biri olabilir.

Çalışmayla benzerlik göstermeyen bir çalışmada ise Özsoy ve Günindi (2011) okul öncesi bölümü üniversite öğrencilerinin metabiliş farkındalıkları ile ilgili yaptıkları çalışmada cinsiyete göre farklılaşmadığını ifade etmiştir. Bu sonucun sebebi yapılan çalışmada kullanılan örneklem arasında sayı bakımından cinsiyetler arasında büyük fark olduğu olabilir. Çünkü çalışmaya 166 erkek ve 17 kız kazanmıştır. Sonucun farklılaşmamasının sebebinin bu olduğu söylenebilir.

Bulgular incelendiğinde İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin problemleri internet kullanımı ve alt boyutlar olan internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda / sosyal rahatlık ve aşırı kullanım puanlarının diğer lise türlerinin bir çoğuna göre anlamlı düzeyde düşük çıkmıştır.

Problemleri internet kullanımı toplam puanında İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin puanları Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. İnternetin olumsuz sonuçlarında ise İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin puanları, Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Spor Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Sosyal fayda / sosyal rahatlık alt boyutunda İmam Hatip lisesi öğrencilerinin puanlarının Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Spor Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Aşırı kullanım faktöründe ise İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde düşük puana sahip oldukları belirlenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde tüm boyutlarda İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin anlamlı düzeyde düşük puana sahip olduğu görülmektedir. Gürçan (2010) okul türü değişkeninde genel lise ve meslek lisesi öğrencilerinin problemleri internet kullanım düzeylerinin anadolu ve imam hatip lisesine göre daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Bu çalışma İmam Hatip Lisesi öğrencileri ile ilgili

sonuçları desteklemektedir. İmam Hatip liselerinin ortalamalarının anlamlı şekilde düşük çıkması örnekleme yer alan imam hatip liselerinin adrese dayalı sistemle kayıt alması sebebiyle ilgili olabilir. Adrese yakın bulunması sebebiyle mobil cihaz kullanım zarureti ortadan çıkmış olduğundan öğrenciler internet kullanmıyor olabilir. Örnekleme yer alan diğer okul türlerinin bir çoğunun puanla öğrenci alan okul türlerinden oluşması ve öğrencilerin ilçe/il dışından gelip pansiyonlarda kalma ihtimallerinden dolayı daha fazla interneti kullandığı düşünülebilir. Örneklem esas alındığında farklılığın temel sebebinin bu olduğu düşünülmele birlikte İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin puanlarının düşük çıkmasının sebebi sosyokültürel faktörlerden de kaynaklanabilir.

Sosyal fayda / sosyal rahatlık alt boyutunda Fen Lisesi öğrencilerinin puanlarının Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Spor Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Fen Lisesi sınavla öğrenci alan okul türüdür. Fen Lisesi öğrencileri puanla öğrenci alan bu okulu kazanmış olduklarından toplumda örnek gösterilmektedir. Fen Lisesi öğrencilerinin sosyal fayda / sosyal rahatlık alt boyutunda anlamlı düzeyde düşük puanda çıkmasının sebebi başarılarından dolayı toplumda örnek gösterilen öğrencilerin internet ortamında kendilerini ispat etmeye gerek duymamaları gösterilebilir. Fen lisesi yüksek puanla öğrenci aldığından, öğrencilerin sınavı kazanarak okula gelmeleri bir başarı duygusu oluşturmaktadır. Bundan dolayı da dolaylı bir sosyal kabul elde ettikleri söylenebilir. Böyle bir eksiklik hissetmediklerinden interneti bir rol kapma yeri olarak görmüyor olabilirler.

Problemli internet kullanımı puanı ve aşırı kullanım puanlarında Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin almış oldukları puanların Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. İnternetin olumsuz sonuçlarında ise Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin puanları Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur.

Alanyazında farklı çalışmalar ve farklı sonuçlar da bulunmaktadır. Ceyhan (2011) yaptığı çalışmada meslek lisesi öğrencilerinin hem genel lise hem de Anadolu Lisesine devam eden öğrencilere göre daha fazla problemli internet kullanımına sahip olduğunu ifade etmiştir. Taş, Eker ve Anlı (2014) yaptıkları çalışmada

ortaöğretim öğrencilerinden Anadolu Lisesi ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin sağlık meslek lisesi öğrencilerine göre daha fazla internet bağımlısı olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmalarda bu tarz farklılıkların bulunmasının sebebi çalışmanın örneklem grubu olabilir. Bu çalışmada Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Güzel Sanatlar Lisesi, Spor Lisesi olmak üzere 7 tane okul türü kullanılmasına rağmen alanyazında bulunan çalışmalarda okul türü genişliği bu kadar değildir. Kısıtlı okul türü ile yapılan çalışmalarda farklı sonuçların çıktığı ifade edilebilir.

Bulgular incelendiğinde okul türü değişkenine göre metabilşsel stratejilerin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Bu sonuç ile alanyazında diğer araştırmalar paralellik göstermektedir. Özsoy ve Günindi (2011) okul öncesi bölümü üniversite öğrencilerinin metabilş farkındalıkları ile ilgili yaptıkları çalışmada ve mezun olunan lise türüne göre bir farklılık olmadığını ifade etmişlerdir. Öğrenciler 9. sınıf öğrencisi olduklarından ortaokul tecrübeleri daha ağır basabilir. Ortaokulda öğrenciler benzer eğitim aldığından dolayı okul türünde çok farklı sonuçlar çıkmamış olabilir. Lise türlerinde metabilşsel stratejilerin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için daha üst seviye sınıflarla çalışma yapılması fayda sağlayabilir.

Araştırma sonucunda problemli internet kullanımı ile metabilşsel stratejiler arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Alanyazında benzer sonuçlarla karşılaşmıştır. Yılmaz, Karaoğlu Yılmaz, Yıldız Durak (2018) öğretmen adaylarının problemli internet kullanımları ve üstbilşsel/metabilşsel farkındalıklarının negatif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Kılınç ve Doğan (2014) aynı zamanda biliş üstü / metabilş farkındalıkları yüksek olan öğrencilerin internet bağımlılıklarının düşük olduğunu ifade etmişlerdir. Metabilş kavramı öğrencide eğitim ile ilgili farkındalık ve öz düzenlemeyi geliştirdiğinden, bu farkındalık ve düzenlemenin hayatın diğer alanlarına da yansıtacağı söylenebilir. Dolayısıyla öğrencinin metabilş stratejileri arttıkça internet kullanımının da bir düzenlemeye gireceği ve problemli internet kullanımı seviyesinde düşüş olduğu söylenebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Çalışmanın bu bölümünde problemli internet kullanımı ve metabilişsel stratejiler ile ilgili sonuç ve önerilere yer verilecektir.

Problemli internet kullanımı (aşırı kullanım alt boyut haricinde) ve metabilişsel stratejilerin cinsiyete göre farklılaştığı, okul türüne göre ise metabilişsel stratejilerin farklılaşmadığı fakat problemli internet kullanımının farklılaştığı görülmüştür.

1. Problemli internet kullanımı sonucu ortalama puanları öğrencilerin dikkat edilmesi gereken bir internet kullanımını belirtmektedir. İnternetin olumsuz sonuçları alt boyutunda öğrencilerin yine dikkat edilmesi gereken bir internet kullanımına sahip olduğu görülmektedir. Sosyal fayda / sosyal rahatlık alt boyut sonuçları benzerlik göstermekte ve yine dikkat edilmesi gereken bir internet kullanımı sergiledikleri görülmüştür. Aşırı kullanım alt boyutunda problemli internet kullanımı puanı ve diğer alt boyutlara göre daha yüksek bir ortalama olduğu görülmüştür. Aşırı kullanım alt boyutu için öğrencilerin riskli bir internet kullanımına sahip oldukları ifade edilebilir. Bu sonuçlar ortaöğretim öğrencilerinin internet kullanımları konusunda dikkat etmesi gerektiğini göstermektedir.
2. Öğrencilerin puanı 7'li derecelendirmeye göre orta düzey olarak çıkmıştır. Geliştirilmeye ve desteğe ihtiyaç duyan grupta bulunan öğrencilerin eksik yönleri için destek gerekmektedir.
3. Problemli internet kullanımı toplum puanı, internetin olumsuz sonuçları ve sosyal fayda / sosyal rahatlık boyutlarında erkek öğrencilerin puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Metabilişsel stratejilerde ise kız öğrencilerin

puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Problemlı internet kullanımının alt boyutu olan aşırı kullanım boyutunda ise cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

4. Problemlı internet kullanımı ve alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Toplam puan ve 3 alt boyutta İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin puanları anlamlı düzeyde düşük olduğu görölmüştür. Farklı boyutlarda farklı lise türleri arasında da farklılaşma görölmüştür. Metabilişsel stratejilerde ise okul türüne göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.
5. Problemlı internet kullanımı ile metabilişsel stratejiler arasından negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görölmüştür. Metabilişsel strateji becerileri arttıkça, problemlı internet kullanımları düşmektedir.

6.2. Öneriler

Sonuçlar göz önüne alındığında aşağıdaki öneriler sunulabilir.

1. Problemlı internet kullanımı sebepleri bireysel ve toplumsal açıdan araştırılarak bireye, aileye ve topluma yönelik çalışmalar yapılabilir.
2. Öğrencilerin ortaöğretime kayıt yaparken kullanım alışkanlıkları üzerinden problemlı internet kullanım risk durumu tespit edilerek okulun ilk günlerinde önlemlsel çalışmalar yapılabilir.
3. Televizyonlarda kamu spotu olarak internet kullanımı ile ilgili riskler aktarılabilir.
4. Problemlı internet kullanımını ve internet bağımlılığını önlemek için sigara bırakma hattı gibi bir hat kurularak sorun yaşayan kişilerin buradan destek alması sağlanabilir.
5. İnternet servis sağlayıcıların sunduğu internet paketleri arasında öğrencilerin ihtiyaçlarını sağlayacak şekilde kısıtlama getiren paketler getirilmesi sağlanabilir.
6. Öğrencilerin okul içi ve okul dışı faaliyetler de aktif rol alması sağlanarak, yalnızlığını internet ile paylaşmasından ziyade aktiviteler ile geçirmesi sağlanabilir.
7. Öğretmenlere öğrencilerin metabilişsel stratejilerini arttıracak çalışmaları içeren hizmet içi eğitimler verilebilir.

8. Öğretmenler öğrencilerin metabilşsel stratejileri arttıracak etkinliklere daha fazla yer verebilir.
9. Problemlı internet kullanımı sergileyen öğrencilere metabilşsel stratejiler öğretilerek nitel bir çalışma yapılabilir. Böylece bu iki kavram arasındaki ilişki daha net şekilde ortaya konulmuş olabilir. Bunun yanı sıra öğrencilerin pansiyonlu okulda kalıp kalmama durumları, telefona sahip olma durumları gibi değişkenler ile problemlı internet kullanımını etkileyen sebepler irdelenebilir.

KAYNAKÇA

- 2019 Türkiye İnternet Kullanım ve Sosyal Medya İstatistikleri. (2019, 6 Şubat) Erişim Adresi :<https://dijilopedi.com/2019-turkiye-internet-kullanim-ve-sosyal-medya-istatistikleri/>
- Akçam, S. (2012). *İlköğretim 6,7 ve 8.sınıf öğrencilerinin bilişüstü farkındalık düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akkurt, N. D. (2018). Üstbiliş stratejileri öğretiminin çevre duyarlılığına etkisi yayınlanmamış doktora tezinin bir bölümü. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi (TURKSOSBİLDER)*, 3(1), 16-25.
- Aksoy, C. (2018). Teknoloji kullanım ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliğinin ölçülmesi : üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches*, 8(15), ISSN 2528-9527.
- Aksoy, V. (2015). İnternet bağımlılığı ve sosyal ağ kullanım düzeylerinin fen lisesi öğrencilerinin demografik özelliklerine göre değişimi ve akademik başarılarına etkisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(19), 365-383.
- Alcı, B. Ve Altun, S. (2007), Lise öğrencilerinin matematik dersine yönelik özdüzenleme ve bilişüstü becerileri, cinsiyete, sınıfa ve alanlara göre farklılaşmakta mıdır?. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 33-44
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 1, 55-67.
- Ata, E. E., Akpınar, Ş. ve Kelleci, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin problemleri internet kullanımı ile öfke ifade tarzları arasındaki ilişki. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 10(4), 473-480.
- Aydın, İ. E. (2016). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımları üzerine bir araştırma : Anadolu Üniversitesi örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (35), 373-386.
- Aydın, S. Ve Yerdelen, S. (2015). Lise öğrencilerinin biyoloji dersinde kullandıkları üst biliş stratejilerinin başarı hedef yönelimleri ve öz- yeterlik algıları ilişkisinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 781-792.
- Baker, Ö. E. Ve Kavşut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü : siber zorbalık, *Eurasian Journal of Educational Research*, 27, 31-42.

- Bayındır, N. (2006). *Öğrenme stratejilerinin öğretimi ve bilişsel süreçlere yansımaları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Baysal, Z. N., Ayvaz, A., Çekirdekçi, S. Ve Malbeği, F. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının üstbilişsel farkındalıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 37, 68-81.
- Bidi Ma, F., Pejman Ma, M. N., Kareshki, H. Ve Ahmadnia Ma, H. (2012). The Mediating Role of Metacognition in the Relationship Between Internet Addiction and General Health. *Addict & Health*, 4(1-2), 49-56.
- Büyükgebiz Koca, E. ve Tunca, M. Z. (2019). İnternet ve sosyal medya bağımlılığının öğrencilerin performanslarına etkileri üzerine bir yazın taraması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(1), 33-53.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Kılıç-Çakmak, E. ve Demirel, F. (2007). *Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeği'nin 12-18 Yaş Türkiye Norm Çalışması* (Proje No: SOBAG - 104K097). TÜBİTAK, erişim adresi: <https://trdizin.gov.tr/publication/project/detail/TVRBMk16azU=>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (21. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Canbek, G. Ve Sağıroğlu, Ş. (2007). Çocukların ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği. *Politeknik Dergisi*, 10(1), 33-99.
- Caplan, S., Williams, D. Ve Yee, N. (2009). Problematic Internet Use and Psychosocial Well-Being Among MMO Players. *Computers in Human Behavior*, xxx-xxx. doi:10.1016/j.chb.2009.06.006
- Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut : "internet bağımlılığı". *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 83-98.
- Ceyhan A. A. (2011). Ergenlerin problemli internet kullanım düzeylerinin yordayıcıları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18(2), 85-94.
- Ceyhan, E. (2008). Ergen ruh sağlığı açısından bir risk faktörü : internet bağımlılığı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* 15(2), 109-116.
- Ceyhan, E. Ceyhan, A. A. ve Gürcan, A. (2007). Problemli internet kullanımı ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice*, 7(1), 387- 416.
- Çakır, H. ve Topçu, H. (2005). Bir iletişim dili olarak internet. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 71-96.

- Çakmak, V. (2004). *İletişim kaygısının sosyal medya kullanımı üzerine olan etkisi : üniversite öğrencileri üzerine örnek olay incelemesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çemrek, F., Baykuş, H. ve Özaydın, Ö. (2014). Sosyal medya kullanım ve davranışlarının kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamında incelenmesi : Eskişehir Osmangazi Üniversitesi örneği. *Alphanumeric Journal*, 2(2), 61-76.
- Davis, R.A. (2001). A Cognitive-Behavioral Model of Pathological Internet Use. *Computers in Human Behavior*, 17, 187-195.
- Demir, Ö. Ve Özmen, S. K. (2011). üniversite öğrencilerinin üstbilis düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 145-160.
- Deniz, T. (2017). *Ortaokul Öğrencilerinin üstbilis becerileri, matematik özyeterlilikleri ve matematik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Deniz, D., Küçük, B., Cansız, Ş., Akgün, L. ve İşleyen, T. (2014). Ortaöğretim matematik öğretmeni adaylarının üstbilis farkındalıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 305-320.
- Derin, S. (2013). *Lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ve öznel iyi oluş*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğan, A. (2013). *İnternet bağımlılığı yaygınlığı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dufour, M., Brunelle, N., Tremblay, J., Leclers, D., Cousineau, M., Khaazal, Y., Lagere, A., Rouse, M. Ve Berbiche, D.(2016). GenderDifference in Internet Use and Internet Problems Among Quebec High School Students. *The Canadian Journal of Psychiatry / La Revue Canadienne de Psychiatrie*, 61(10), 663-668. doi:10.1177/0706743716640755
- Duman, M. Z., (2008). İnternet kullanımının öğrencilerin sosyal ilişkileri ve okul başarıları üzerindeki etkisi. *Toplum ve Demokrasi*, 2 (3), 93-112.
- Ekşi, H. Ve Çiftçi, M. (2017). Lise öğrencilerinin problemli internet kullanım durumlarının dini inanç ve ahlaki olgunluk düzeylerine göre yordanması. *Addicta: The Turkish Journal On Addictions*, 4(2), 181-206.
- Esen, E. (2010). *Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Gayef, A. (2013). *Doktora öğrencilerinin motivasyonel oryantasyonları ile metabilişsel adaptasyonları arasındaki ilişki ve akademik başarıları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Gençlerin yüzde 3,6'sı internet bağımlısı. (2017, 4 Ağustos). Erişim adresi : <https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/genclerin-yuzde-3-6si-internet-bagimlisi/876261>
- Grohol, J. M. (2019). *Internet Addiction Guide*. 13 Nisan 2019, <https://psychcentral.com/net-addiction/>
- Gönül, A. S. (2002). Patolojik internet kullanımı (internet bağımlılığı/kötüye kullanımı). *Yeni Symposium*, 40(3), 105-110.
- Günde 4 saat sosyal medya da geçiriliyor. (2019, 3 Şubat). Erişim adresi : <https://www.cnnturk.com/bilim-teknoloji/gunde-4-saat-sosyal-medya-da-geciriliyor>
- Gürçan, E. (2010). *Ergenlerin problemleri internet kullanımları ile uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hamurcu, H. (2002). Okulöncesi öğretmen adaylarının kullandıkları öğrenme stratejileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 217-134.
- Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2005. (2005, Kasım). *Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni*, 179. Erişim adresi: <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=1>
- Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması Sonuçları, 2010. (2010, Ağustos). *Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni*, 148. Erişim adresi: <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6308>
- Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2015. (2015, Ağustos). *Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni*, 18660. Erişim adresi: <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18660>
- Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2018. (2018, Ağustos). *Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni*, 27819. Erişim adresi: <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27819>
- Kaşıkcı, N.D., Çağıltay, K., Karakuş, T., Kurşun, E., Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları güvenli internet kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 39(171).
- Kaya, Z., İkiz, F. E. ve Asıcı, E.(2016). Fen lisesi öğrencilerinin problemleri internet kullanımı ile psikolojik semptomları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 451-465. doi:10.14687/ijhs.v13i1.3413.

- Kılınç, M. Ve Doğan, A. (2014). Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığı ile biliş üstü farkındalıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(5), 1385-1396.
- Landine J. Ve Stewart, J. (1998). Relationship Between Metacognition, Motivation, Locus of Control, Self-Efficacy, and Academic Achievement. *Canadian Journal of Counselling / Revue canadienne de counseling*, 32(3), 200-212.
- Lopez, N. A., Gomez, R. C. Ve Silva, W. F. (2018). Metacognition and Its Association With Self-efficacy and School Of Origin In Engineering Students. *Contemporary Engineering Sciences*, 11(62), 3055-3061. doi:<https://doi.org/10.12988/ces.2018.87304>
- Machado, M. D. R., Bruck, I., Antonluk, S. A., Cat, M. N. L., Soares, M. C. Ve Silva, A. F. D. (2018). Internet addiction and its correlation with behavioral problems and functional impairments – A cross-sectional study. *J Bras Psiquiatr*, 67(1), 34-38. doi:10.1590/0047-2085000000181
- Macur, M., Kiraly, O., Maraz, A. Nagygyörgy, K. Ve Demetrovics, Z. (2016). Prevalence of Problematic Internet Use In Slovenia. *Zdrav Var* 55(3), 202-211.
- Manav, F. (2011). Metabiliş kavramı. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2).
- Meniado, J. C. (2016). Metacognitive Reading Strategies, Motivation, and Reading Comperhension Performance of Saudi EFL Students. *English Language Teaching*, 9(3), 117-129. doi: 10.5539/elt.v9n3p117
- Meral, D. ve Bahar, H. H. (2016). Ortaöğretim öğrencilerinde problemlili internet kullanımının yalnızlık ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1117-1134. doi: 10.17556/jef.58322
- Mesgarani, M., Shafiee, S., Ahmadi, E. Ve Zare, F. (2013). Studying the Relationship Between Internet Addiction and Emotional Intelligence, Sensation Seeking and Metacognition Among Those Who Referred To Cafes. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, 4(4), 889-893.
- Morahan Martin, J. Ve Schumacher, P. (2003). Loneliness and Social Uses Of The Internet. *Computers in Human Behavior*, 19, 659–671. doi:10.1016/S0747-5632(03)00040-2
- Neverkovich, S. D., Bubnova, I. S., Kosarenko, N. N., Sakhieva, R. G., Sizova, Z. M., Zakharova, V. L. Ve Sergeeva, M. G. (2018). Students' Internet Addiction: Study and Prevention. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 14(4), 1483-1495. doi: 10.29333/ejmste/83723

- Oğuz, A. ve Kutlu-Kalender, M. D. (2018). Ortaokul öğrencilerinin üstbilişsel farkındalıkları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişki. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 14(2), 170-186. doi:10.17244/eku.319267
- Oktan, V. (2015). Üniversite öğrencilerinde problemleri internet kullanımı, yalnızlık ve algılanan sosyal destek. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 281-292.
- Özen, Y., Gülaçtı, F. Ve Çıkkılı, Y. (2004). Eğitim Bilimleri ve İnternet. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 3(1), 52-57.
- Özsoy, G. (2008). Üstbiliş. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 713-740.
- Özsoy, G. ve Günindi, Y. (2011). Okulöncesi öğretmen adaylarının üstbilişsel farkındalık düzeyleri. *İlköğretim Online*, 10(2), 430-440.
- Özturan Sağırılı, M., Çiltaş, A., Azapağası, E. ve Zehir, K. (2010). Yüksek öğretimin öz-düzenlemeyi öğrenme becerilerine etkisi (Atatürk Üniversitesi örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 587-596.
- Öztürk, B. (2017). Ortaokul öğrencilerinin üstbilişsel farkındalık düzeyi ile matematik öz yeterlik algısının matematik başarısına etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Parlak, A. (2005). *İnternet ve Türkiye'de internetin gelişimi*. Yayınlanmamış bitirme ödevi, Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Elektrik-Elektronik Bölümü.
- Peker, A., Nebioğlu, M. ve Ödemiş, M. H. (2019). Sanal ortamda bağımlılık : bilinçli farkındalığın aracı rolüne ilişkin bir model sınaması. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 20(2), 153-158.
- Rahimi, M. Ve Katal, M. (2012). Metacognitive Listening Strategies Awareness In Learning English As A Foreign Language : A Comparison Between University And High - School Students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 31, 82-89.
- Safitri, D., İrmawanty, Bachtiar, S. Ve Rukman, W. Y.(2018). Student's Cognitive Achievement, Critical Thinking Skills, And Metacognitive Awareness In Problem Based Learning. *European Journal of Education Studies*, 5(4), 248-258. doi:10.5281/zenodo.1482095
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z. Ve Demir, M. (2013). İnternet ve sosyal medya kullanımı üzerine bir uygulama. *Selçuk İletişim*, 7(4), 23-32.
- Suler, J. (1996). *Why is this thing eating my life? Computer and cyberspace addiction at the "palace"*. Retrieved April 13, 2019 from <http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/eatlife.html>

- Suler, J.(1999). *Healthly and Pathological Internet Use*. Retrieved April 13, 2019 from <http://users.rider.edu/~suler/psycyber/getneed.html>
- Sübaşı, G.(2000). *Etkili Öğrenme: Öğrenme Stratejileri*. 13 Nisan 2019, http://dhgm.meb.gov.tr/Yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/146/subasi.htm
- Taıyıldız, Ö. (2010). *Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin bazı değişkenlere göre yordanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taş, İ., Eker, H. ve Anlı, G.(2014). Orta öğretim öğrencilerinin internet ve oyun bağımlılık düzeylerinin incelenmesi. *Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying*, 1(2), 37-57.
- Taylan, H. H. ve Işık, M. (2015). Sakarya'da ortaokul ve lise öğrencilerinde internet bağımlılığı. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(6), 855-874. doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8286>
- Tunçer, B. K. ve Güven, B. (2007). Öğrenme stratejileri kullanımının öğrencilerin akademik başarıları, hatırd tutma düzeyleri ve derse ilişkin tutumları üzerindeki etkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 1-20.
- Türkoğlu, S. (2013). *Ergenlerin problemli internet kullanımları ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tüysüz, C. (2013). Üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme becerisine yönelik üstbilis düzeylerinin belirlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), 157-166.
- Uzun, A. M. ve Ünal E. (2018). Üniversite öğrencilerinin genelleştirilmiş problemli internet kullanımlarının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(1), 83-100.
- Vural, L. Ve Gündüz, G. F.(2019). Öğretmen adaylarının akademik erteleme davranışları ile bilişsel farkındalık düzeyleri arasındaki ilişki. *İlköğretim Online*, 18(1), 307-330. doi: 10.17051/ilkonline.2019.527226
- Wang H., Zhou X., Lu C., Wu J., Deng X. Ve Hong, L. (2011). Problematic Internet Use in High School Students in Guangdong Province, China. *PLoS ONE*, 6(5), e19660. doi:10.1371/journal.pone.0019660.
- Yalın, C. (2003). Sosyolojik bir bakış açısıyla internet. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 77-89.

- Yılmaz, R., Karaoğlu Yılmaz, F.G. Ve Yıldız Durak, H. (2018). Öğretmen adaylarının problemlili internet kullanım davranışları ile üstbilişsel farkındalık durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *II.International Congress on Science and Education*, 66-70.
- Yılmazsoy, B. Ve Kahraman, M. (2017). Uzaktan eğitim öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin incelenmesi. *AUAd 2017*, 3(4), 9-29.
- Young, K. S. (1996). Internet addiction the emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237-244.
- Yörük, B.Ö. Ve Taylan, H. H. (2018). Ortaokul ve lise öğrencilerinde problemlili internet kullanımı ve sosyal hizmet müdahalesi. *International Journal of Social Science*, 67, 339-359. doi:http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7597
- Yurdakoş, K. ve Biçer, E. B. (2019). İnternet bağımlılık düzeyinin akademik ertelemeye etkisi : sağlık yönetimi öğrencileri üzerine bir araştırma. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*, 16(1), 243-278.
- Zorbaz, O. (2013). *Lise öğrencilerinin problemlili internet kullanımının sosyal kaygı ve akran ilişkileri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zorbaz, O. Ve Tuzgöl Dost, M. (2014). Lise öğrencilerinin problemlili internet kullanımının cinsiyet, sosyal kaygı ve akran ilişkileri açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 29(1), 298-310.

EKLER

EK 1. Problemli İnternet Kullanım Ölçeği

ANKET FORMU

Değerli öğrenciler, bu anket formu Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yürütülmekte olan **“Ortaöğretim Öğrencilerinin problemli internet kullanımı ile metabilşsel stratejilerinin incelenmesi”** başlıklı yüksek lisans tez çalışması için hazırlanmıştır. Sizden edinilecek bilgiler bilimsel çalışmalar dışında kullanılmayacak, hiçbir kişi veya kurumla paylaşılmayacaktır. Katkılarınız bizim için önem arz etmektedir. Vermiş olacağınız değerli katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

Dr. Recep KAHRAMANOĞLU

Mustafa Kürşat ATEŞ

Tez Danışmanı

Gaziantep Üniversitesi

A. KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz : Kız () Erkek ()

Okul Türünüz:

- Fen Lisesi ()
 Anadolu Lisesi ()
 İmam Hatip Lisesi ()
 Mes. ve Tek. And. Lisesi ()
 Sosyal Bilimler Lisesi ()
 Güzel Sanatlar Lisesi ()
 Spor Lisesi ()

B. Aşağıda bulunan maddelerden size uygun olanı işaretleyiniz.

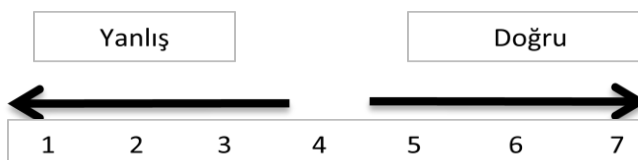
İfadeler	Hiç Uygun Değil	Nadiren Uygun	Biraz Uygun	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
1. İnternet bağlantımı kesmeye her karar verdiğimde kendi kendime "birkaç dakika daha" diyorum.					
2. İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.					
3. İnternet ortamında elde ettiğim saygıyı günlük yaşamımda bulamıyorum.					
4. İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.					

5. İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.					
6. Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.					
7. İnternette gerekmedikçe girmekten kaçınıyorum.					
8. Yalnızlığımı internetle paylaşıyorum.					
9. Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.					
10. Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.					
11. Birisi internette ne yaptığımı sorduğunda savunmacı ve gizleyici oluyorum.					
12. Planladığım dışında fazladan bir dakika bile interneti kullanmıyorum.					
13. İnternette bağlantı kurduğum insanlara kendimi daha iyi anlatıyorum.					
14. İnternete giremediğim zaman, internette olmayı düşünmekten kendimi alıkoyamıyorum.					
15. İnternette, kontrol benden çıkıyor.					
16. İnternet yüzünden yemek yemeyi unuttuğum zamanlar oluyor.					
17. İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.					
18. Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internete erişmek için harcamayı tercih ediyorum.					
19. Sürekli ziyaret ettiğim internet sitelerini bir gün dahi girememeye tahammül edemiyorum.					
20. İnternette kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.					
21. Yapmam gereken işler çoğaldıkça, internet kullanma isteğim de o ölçüde artıyor.					
22. İnternet, yapmam gerekenleri ertelemek için vazgeçilmez bir araçtır.					
23. İnternet kullanımım, benim için önemli kişilerle olan ilişkilerimde problem yaşamama neden oluyor.					
24. İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.					
25. İnternet kullanmasam bile sürekli aklımda.					
26. İnternette kendimi çok özgür hissediyorum.					
27. İnternette çok fazla zaman geçirdiğim için başarıım düşüyor.					
28. İnternet kullanmayı bırakmadığım için randevularıma veya derslerime geç kalıyorum.					
29. Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.					
30. İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.					
31. İnternet beni kendisine esir ediyor.					
32. İnternet ortamında genellikle kendimi huzurlu hissediyorum.					
33. İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.					

EK 2. Metabilişsel Stratejiler Ölçeği

Metabilişsel Strateji (Alt Boyut) Ölçeği

Soruları yanıtlamak için aşağıdaki ölçütleri kullanınız. Soruda geçen ifade sizin için **kesinlikle doğru ise (7)**'yi, sizinle ilgili **kesinlikle yanlışsa(1)**'i işaretleyin. Eğer ifadenin size göre doğruluğu bunlardan farklı ise sizin için en uygun düzeyi gösteren (1)'le (7) arasındaki rakamı işaretleyin.

Benim için **Kesinlikle Yanlış**

Benim İçin Kesinlikle Doğru

1.Ders sırasında başka şeyler düşündüğüm için genellikle önemli noktaları gözden kaçıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
2.Derslerle ilgili kaynakları okurken kendime konuya odaklanmama yardımcı olarak sorular sorarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
3. Derslerle ilgili herhangi bir şey okurken kafam karıştığında, okuduklarıma döner ve bu karışıklığı gidermeye çalışırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
4. Ders kitaplarını anlamakta zorlandığımda, bu kitapları okuma yöntemimi değiştiririm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
5. Yeni bir konuyu ayrıntılı çalışmadan önce genellikle konuların nasıl düzenlendiğini gözden geçiririm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
6. Çalıştığım konuyu anlayıp anlamadığımdan emin olmak için kendi kendime sorular sorarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
7. Dersin gereklerini ve öğretmenin öğretme şekline uyacak biçimde ders çalışma yöntemimi ayarlamaya çalışırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
8. Derslere çalışırken yalnızca okuyup geçmek yerine, neyi öğrenmem gerektiğine karar vermeye ve konuyu düşünmeye çalışırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
9. Derslere çalışırken iyi anlamadığım kavramları belirlemeye çalışırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

10. Derslere çalışırken, her aşamada yapacaklarımı belirlemek için kendime hedefler koyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
11. Notlarımı tutarken bir karışıklık olursa daha sonra bu karışıklığı mutlaka düzeltirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

ÖZGEÇMİŞ

Mustafa Kürşat ATEŞ, 11 Haziran 1992 tarihinde Şanlıurfa'da doğmuştur. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimlerini Şanlıurfa'da tamamlamıştır. Lisans eğitimini 2010-2014 yılları arasında Fırat Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünü bölüm ikincisi olarak tamamlamıştır. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Adalet,Kamu Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler bölümlerinden mezun olmuştur. Halen Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlahiyat önlisans bölümü ile Gaziantep Üniversitesinde “Eğitim Programları ve Öğretim” alanında yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. 2012 KPSS Ön lisans sınavında Türkiye üçüncüsü olmuş ve 2013 yılında memur olarak çalışmaya başlamıştır. 2014 KPSS sınavından aldığı puanla 2015 Şubat ayında Şanlıurfa ili Suruç ilçesinde Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Dersi Öğretmeni olarak çalışmaya başlamıştır. 3,5 yıl burada çalıştıktan sonra müdür yardımcısı olarak Şanlıurfa Haliliye ilçesine atanmıştır. Halen burada yönetici olarak çalışmaya devam etmektedir.

VITAE

Mustafa Kürşat ATEŞ was born on June,11 1992 in Şanlıurfa. Primary, secondary and high school education was completed in Şanlıurfa. Between the years 2010-2014, He completed Fırat University Computer Education and Instructional Technology Department as the second department . He graduated from Eskişehir Anadolu University, Faculty of Open Education, Department of Justice, Public Administration and International Relations. He is currently continuing his education by studying at Atatürk University Open Education of theology department as associate degree and Master in educational programs and teaching at Gaziantep University. In2012 KPSS associate exam he became 3rd in Turkey and in 2013 started to work as a officialism. He started his career as an Information Technology and Software Course Teacher in Suruç District of Şanlıurfa in February 2015 with the score from the 2014 Public Personnel Selection Examination (KPSS). After 3.5 years working, he was appointed to Şanlıurfa Haliliye as assistant manager. He still continues his position as a manager.